

**SİBER ZORBALIK OLGUSUNUN PSİKOLOJİK VE DAVRANIŞSAL ETKİLERİ
İLE SİBER ZORBALIĞA KARŞI GELİŞTİRİLEN SAVUNMA
MEKANİZMALARINI DİJİTAL YERLİLER ÜZERİNDEN İNCELEMELİK**

EXAMINING THE PSYCHOLOGICAL AND BEHAVIORAL EFFECTS OF
CYBERBULLYING AND DEFENSE MECHANISMS DEVELOPED AGAINST
CYBERBULLYING THROUGH DIGITAL NATIVES

Hakan TAN

Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Nişantaşı
Üniversitesi, İİSBF, Yeni Medya ve
İletişim, İstanbul/Türkiye.

Assist. Prof. Dr., New Media and
Communication / New Media and
Communication, İstanbul Nişantaşı
University, Faculty of Economics,
Administrative and Social Sciences,
İstanbul/Türkiye.

hakan.tan@nisantasi.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-5837-1846

Yelda ŞENKAL

Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Nişantaşı
Üniversitesi, İİSBF, Halkla İlişkiler ve
Reklamcılık, İstanbul/Türkiye.

İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, İİSBF
Assist. Prof. Dr., İstanbul Nişantaşı
University, Faculty of Economics,
Administrative and Social Sciences,
Public Relations and Advertising,
İstanbul/Türkiye.

yelda.senkal@nisantasi.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-6450-9568

Makale bilgisi | Article Information

DOI: 10.47994/usbad.1510397

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 04.07.2024

Kabul Tarihi / Date Accepted: 15.12.2024

Yayın Tarihi / Date Published: 20.12.2024

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Aralık / December

Bu Makaleye Atıf İçin / To Cite This Article: Tan, H., & Şenkal, Y. (2024). Siber Zorbalık Olgusunun Psikolojik ve Davranışsal Etkileri ile Siber Zorbaliğa Karşı Geliştirilen Savunma Mekanizmalarını Dijital Yerliler Üzerinden İncelemek. *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi* 6(16), 410-441.

İntihal: Bu makale intihal.net yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by intihal.net. No plagiarism detected.

İletişim: Web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usbad>
mail: usbaddergi@gmail.com

Öz: Siber zorbalığa maruz kalan ya da tanık olan dijital yerlilerde çeşitli psikolojik ve davranışsal rahatsızlıklar oluşmaktadır. Yeni ve sosyal medyanın sahip olduğu karakteristik özellikleri zorbalık ve saldırganlık türlerine siber zorbalık olgusu ve kavramının eklenmesi ile sonuçlanmıştır. Siber zorbalık, yalan söyleme, kendini başkası olarak tanıtmak, kimliğini gizleme, tehdit etme, alay etme, karalama, hakaret etme, dedikodu yapma, korkutma ve başkalarının resimlerini rızası olmadan sanal ortamda sergileme gibi olumsuz davranışlar şeklinde seyretmektedir. Siber zorbalığa maruz kalan bireylerde çaresizlik, öfke, üzüntü, endişe, yalnızlık, hayal kırıklığı gibi duyguları ortaya çıkabilmektedir. Çalışma, yeni ve sosyal medyada siber zorbalığa maruz kalan ya da tanık olan bireylerde ortaya çıkabilecek çeşitli psikolojik ve davranışsal etkiler ile siber zorbalığa maruz kalmamak için geliştirilen savunma mekanizmalarını dijital yerlilerde üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada iletişim ve sosyal bilimlerin araştırma, yöntem ve tekniklerinden kantitatif (nicel) araştırma yöntemi olan survey (tarama) kullanılmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre siber zorbalığa maruz kalan bireylerde; *anksiyete ve depresyon akademik performansı düşmek ve okuldan kaçarak, devamsızlık yapmak; sürekli olarak o olayı düşünmeye başlamak, çok üzülme; çevresindeki her şeye olan ilgisini kaybetme; internetten uzaklaşma ve konsantrasyon bozukluğu* yaşamak gibi psikolojik ve davranışsal rahatsızlıklar ortaya çıkmaktadır. Çalışmaya göre bireyler siber zorbalık olgusu ve siber zorbalık hakkında ve siber zorbalığa maruz kalmamak için çeşitli savunma mekanizmaları bilgilerine sahiptir. Araştırmanın yeni ve sosyal medyada gerçekleşen siber zorbalık türlerini incelemesi ve siber zorbalığın psikolojik ve davranışsal etkileri açıklaması açısından önemli olduğunu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Siber Zorbalık, Sosyal Medya, Siber Zorbalık Psikolojik ve Davranışsal Rahatsızlıkları, Siber Zorbalık Savunma Mekanizmaları, Dijital Yerliler

Abstract: Various psychological and behavioral disorders occur in digital natives who are exposed to or witness cyberbullying. The characteristic features of new and social media have resulted in the addition of the concept and phenomenon of cyberbullying to the types of bullying and aggression. Cyberbullying progresses in the form of negative behaviors such as lying, introducing oneself as someone else, hiding one's identity, threatening, mocking, slandering, insulting, gossiping, intimidating and displaying other people's pictures in a virtual environment without their consent. Feelings such as helplessness, anger, sadness, anxiety, loneliness and disappointment may arise in individuals who are exposed to cyberbullying on new and social media. The study aims to examine the various psychological and behavioral effects that may occur in individuals who are exposed to or witness cyberbullying on digital natives and the defense mechanisms developed to avoid being exposed to cyberbullying. In the study, the quantitative research method of communication and social sciences, survey, is used. According to the findings of the study, individuals exposed to cyberbullying experience psychological and behavioral disorders such as anxiety and depression, decreased academic performance, skipping school and being absent; constantly thinking about the incident; feeling very sad; losing interest in everything around them; staying away from the internet and experiencing concentration problems. According to the study, individuals have knowledge about the phenomenon of cyberbullying and cyberbullying and various defense mechanisms to avoid being exposed to cyberbullying. It is thought that the study is important in terms of examining the types of cyberbullying that occur on new and social media and explaining the psychological and behavioral effects of cyberbullying.

Key Words: Cyberbullying, Social Media, Cyberbullying Psychological and Behavioral Disorders, Cyberbullying Defense Mechanisms, Digital Natives

GİRİŞ

Zorbalık okullarımızda ve toplumlarımızda yaygın bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Mason, 2008). Bir kişilerarası ilişki olarak; 1) Kasıtlı saldırgan davranış 2) Tekrarlanan bir davranış kalıbı 3) Zorba lehine güç dengesizliğini içeren üç bileşeni bulunan (Olweus ve Limber, 2018, s. 139) zorbalık, kötü niyetle saldırgan bir davranış olarak saldırgan davranışın bir alt kategorisini oluşturmakta, kendini savunamayan belirli bir mağdura tekrar tekrar yönelik olarak gerçekleşmektedir. Mağdur daha güçsüz, genç, psikolojik olarak kendine az güvenli olabilmekte, zorba da bundan psikolojik tatmin, akran gruplarında statü kazanımı ya da mağdurun değerli eşyalarını alarak mali kazanç elde etmektedir (Smith P. K., 1999).

Modern teknoloji, zorbaların okul, mahalle, ev gibi ortamlarda gerçekleşen saldırgan davranışlarının kapsamını bu fiziksel ortamların ötesine genişletmesine olanak tanımış (Patchin ve Hinduja, 2006) özellikle ergen ve gençler arasında iletişim teknolojisi kullanımının hızla gelişmesiyle birlikte siber uzay yeni bir riskli alan olarak ortaya çıkmıştır (Juvonen ve Gross., 2008). İnternet güçlü bir araç olarak birçok getiriler sağlayabildiği gibi söz hakkı ve sahipliğinin yaş, ırk, cinsiyete dayalı gerçekleşmemesi, belirgin kurallar barındırmaması, hesap verilebilirliğini sınırlı gerçekleşmesine dayalı korkutucu gerçeklerle de karşılaşılabilen bir yer olmaktadır (Berson, 2000).

Zorbalık davranışı günümüzde siber uzayda ve geleneksel ortamlarda olduğundan çok daha güçlü bir şekilde gerçekleşmektedir çünkü siber uzay daha kapsamlı, daha hızlı adeta kaçınılmaz bir konumda hayatımızda yer almaktadır (Huang ve Chou, 2010). Gençlerin bu ortamları yoğun kullanımına dayalı olarak bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımlarından kaynaklı çeşitli sorunların gündeme gelmesi ve bu araçların kötü amaçlara dayalı kullanımı "siber zorbalık" olarak tanımlanan bir problem alanını ortaya çıkarmaktadır (Yaman ve Peker, 2012, s. 819). Diğer taraftan siber zorbalık sadece belli yaş grupla üzerinde etki yaratmamakta ilkokuldan yetişkinliğe kadar her yaşa uzanabilmektedir. Bütün yaş gruplarında çeşitli derecelerde görülebilmeye rağmen araştırmaların çoğunlukla çocuklar ve ergenlerle yapılmıştır yapıldığı görülmektedir (Aksaray, 2011, s. 416).

Makalede atıf yapılan siber zorbalıkla ilgili çalışmalarda da görüldüğü gibi araştırmalar ve ölçekler daha çok çocuk ve ergenler için yapılmıştır. Çalışma ise alanda eksik olan gençler ve üniversite öğrencilerine odaklanmaktadır. Siber zorbalığın dayandığı kuramlar Akgül (2020)'ün çalışmasında da açıkladığı gibi Sosyal Ekolojik Kuram, Çevrimiçi Umursamazlık Etkisi, Genel Saldırganlık Kuramı, Gereçlendirilmiş Eylem ve Planlanmış Davranış Kuramları, Barlett ve Gentile'in Siber Zorbalık Modeli, Genel Gerginlik Kuramı, Rutin Aktiviteler Kuramı ve Üç I Kuramıdır. Siber zorbalıkla ilgili kuramlar Akgül'ün de açıkladığı gibi her kuramın

siber zorbalığın oluşumuna dair tüm bilgiler aşağıda yer alan kuramsal çerçevede verilmiştir.

Günümüzde çok sık yaşanan bir durum olan ve etkisi her geçen gün artan siber zorbalık karşısında bu çalışma ile ; sosyal medyada siber zorbalığa maruz kalmış ya da kendisi yaşamasa da bu durumun tanığı olmuş dijital yerlilerin yaşadıkları psikolojik ve davranışsal etkiler ile bunlardan korunmak adına geliştirdikleri savunma mekanizmalarını incelemek amaçlanmıştır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Siber Zorbalık Kavramsal Bakış

İlk defa 2004 yılında Kanadalı eğitimci Bill Belsey tarafından kullanılan kavram, çeşitli araştırmacılarca; dijital zorbalık, çevrimiçi zarar verme, çevrim içi zorbalık, sanal zorbalık, internet zorbalığı gibi kavramlarla isimlendirilmiştir (Aktepe, 2013, s. 32). "Siber zorbalık" bir grup veya birey tarafından, kendini kolayca savunamayan bir mağdura karşı, elektronik iletişim biçimlerini kullanarak tekrar tekrar ve zaman içinde gerçekleştirilen saldırgan, kasıtlı bir eylemdir (Smith, vd., 2008, s. 376) . Siber zorbalık, diğer bireylere kötü davranarak örtülü ya da açık, zevk ya da kazanç elde etmeye çalışan kötü niyetli saldırganlardır (Patchin ve Hinduja, 2006, s. 152). İnsanlar, cinsiyet, yaş, etnik köken, sosyo-ekonomik düzey ve akademik performansla bakılmaksızın siber zorbalığa maruz kalabilmekte ve bu tür davranışlarda bulunabilmektedirler (Arıca, vd., 2008).

Mason, siber zorbalıkta altı farklı rol bulunduğunu ifade etmektedir (Mason, 2008, s. 323):

a)Hak sahibi zorbalık: Kendilerinin üstün olduğuna inanan ve özellikle de karşıdaki kişiyi farklı olarak niteliyorsa, başkalarını taciz etme veya küçük düşürme hakkına sahip olan kişilerdir.

b)Hak sahibi zorbalıkların hedefleri: Zorbalık tarafından farklı ya da aşağı olduklarına inandıkları için seçilen kişilerdir.

c)Misillemeciler: Başkaları tarafından zorbalığa uğrayan ve misilleme yapmak için interneti kullanan kişilerdir.

d)Misillemecilerin kurbanları: Başkalarına zorbalık yapan ancak şimdi siber zorbalığa uğramanın zulmüne maruz kalan kişilerdir.

e)Sorunun bir parçası olan seyirciler: Zorbalığı teşvik eden ve destekleyen ya da zorbalığı kenardan izleyen ancak mağdura yardım etmek için hiçbir şey yapmayan kişilerdir.

f)Çözümün bir parçası olan seyirciler: Zorbalığı durdurmaya çalışan, protesto eden ve mağdura destek sağlayan bireylerdir.

İzleyici yönünden baktığımızda iki durum karşımıza çıkabilmektedir; Siber zorbalık, çekebileceği potansiyel büyük izleyici kitlesinin mağdurda yaratacağı

utanç duygusu nedeniyle daha kötü hissettirebileceği gibi hedef kitlenin büyük olması nedeniyle mağdurun yetişkinlerden yardım alabilmesi, acı çekenlerde yalnızlık hissini azaltabilmektedir (Slonje, Smith, & Frisén, 2013).

Siber Zorbalığın Doğası

Siber zorbalık geleneksel zorbalıkla genel olarak benzeşmekte iken aralarındaki temel fark, cep telefonu, internet gibi sanal iletişimin gerçekleştirdiği bilgi ve iletişim teknolojileri araçlarının kullanımı olmaktadır (Erdur-Baker ve Kavşut, 2007, s. 33). Siber zorbalığın kurbanı olmak söz konusu olduğunda risk faktörlerinin başında internet kullanımı gelmektedir. İnterneti daha fazla kullanan öğrencilerin siber zorbalığa maruz kalma riskinin yüksek olma durumu karşımıza çıkmaktadır (Smith, vd., 2008, s. 383).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nin 2021 yılında Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması kapsamında 6-15 yaş grubundaki çocuklarla gerçekleştirdiği "Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması"na göre; İnternet kullanımı, 6-15 yaş grubundaki çocuklarda %82,7 olarak ölçülmüştür. Çocukların %90,1'i hemen her gün internet kullandığını beyan ederken, Cep telefonu/akıllı telefon kullandığını belirten 6-15 yaş grubundaki çocukların oranı %64,4 olarak ölçülmüştür. Bilgisayar (masaüstü/dizüstü/tablet), cep telefonu/akıllı telefon, TV/akıllı TV, akıllı saat ve oyun konsolu teknoloji ürünlerinden en az birinin sadece kendi kullanımında olduğunu beyan eden 6-15 yaş grubundaki çocukların oranı %66,6 olduğu görülmüştür. (TÜİK, 2021).

Bir zorba, kişisel bir bilgisayar kullanarak taciz edici e-postalar veya anlık mesajlar gönderebilmekte, çevrimiçi ilan panolarına müstehcen, aşağılayıcı ve iftira niteliğinde mesajlar atabilmekte veya karalayıcı içeriği teşvik etmek ve yaymak için Web siteleri geliştirebilmektedir. Aynı şekilde mağdura cep telefonları aracılığıyla taciz edici kısa mesajlar gönderilebilmektedir (Patchin ve Hinduja, 2006, s. 153). Siber zorbalık, yalan söyleme, kendini başkası olarak tanıtmak, kimliğini gizleme, tehdit etme, alay etme, karalama, hakaret etme, dedikodu yapma, korkutma, başkalarının resimlerini rızası olmadan sanal ortamda sergileme gibi olumsuz davranışlar şeklinde seyretmekte, taciz, virüslü yazılımın programlanması, hacklenmesi ve virüslü e-postaların yayılması gibi teknolojik şekillerde de meydana gelebilmektedir (Arıcak, vd., 2008, s. 253).

Siber zorbaların sergilediği davranışlar Willard'a (Willard, 2007) göre siber zorbalık türü olarak ele alınabilecek pek çok davranış bulunmaktadır. Siber zorbalık olarak kabul edilen bu davranışlar aşağıdaki gibi sınıflandırılmaktadır:

a)Kızdırma (Flaming) : Bireye yönelik tehdit ve şiddet içerikli, aşağılayıcı mesajların çevrimiçi ortamlarda başkalarının da görebileceği şekilde paylaşılmasıdır.

b)Rahatsız Etme (Harassment) : Siber zorbanın mağdura özelden başkalarının görmeyeceği mesajların saldırgan şekilde ve sıkça tekrarlayarak göndermesidir.

c)İftira (Denigration): Bireye yönelik doğruluğu bulunmayan, o kişinin saygınlığına , itibarına zarar verici bilgilerin yayılması, hakkında dedikodu yapılması, bunların başkalarına gönderilerek, başkaları tarafından da görülmesinin sağlanmasıdır.

d)Farklı Bir Kimliğe Bürünme (Impersonation) : Bireyi mağdur etmek amacıyla zorbanın bireyin kimliğine bürünerek zarar verici içeriklerden oluşmuş mesajların paylaşılmasıdır.

e)Dağıtma Ve Aldatma: Bireye ait özel bilgi, video ve görüntülerin başkaları tarafından erişiminin mümkün olduğu internet ortamında dağıtılmasıdır.

f)Dışlama (Exclusion) : Bireyin mağduriyeti sonucu kasıtlı şekilde çevrimiçi ortamlar ya da farklı özelliklerde gruplardan, sosyal medya platformlarından dışlanmasıdır.

g)Sexting: Bireye ait cinsel içerikli görüntülerin kişinin izni olmadan sanal ortamlarda yayılması ve bu şekilde kişinin mağdur edilmesidir.

h)Siber Taciz (Cyber-Stalking): Karşısındaki kişiyi korkutmak ve zarar vermek adına siber zorbanın sürekli olarak tehdit içerikli ve rahatsız edici mesajlar yollamasıdır.

i)Mutlu Tokat (Happy Slapping): Kişinin bir olayın içerisine sokulması ya da varolan bir saldırıyı kaydederek, görüntülerin başlarıyla paylaşılmasıdır.

j)Cyber-Grooming: Sanal ortamlarda güven uyandırarak kurduğu ilişki ile bireyi cinsel anlamda sömürmeye çalışmaktır (Karaca vd., 2021)

Mesch'in yaşları 12-17 arasında 935 genç ve ebeveynler yaptığı araştırma bulgularında, gençler %40 oranında en az bir zorbalık türünün kurbanı olduklarını bildirmişlerdir (Mesch, 2009). Rivers ve Noret'in 11-14 yaş arası ortaokul öğrencileri ile 2002 ile 2006 yılları arasında yıllık araştırma gerçekleştirerek yaptıkları çalışmalarında, kızlar için akranları arasında popüler olmamanın beş yıl boyunca kötü/tehditkar metin ve e-postalar almanın ilişkili olduğu, erkekler kızlara göre daha fazla nefretle ilgili mesaj alırken, kızların erkeklere göre daha fazla lakap takılmasına maruz kaldığı görülmektedir (Rivers ve Noret, 2010).

Smith ve arkadaşlarının araştırmasında telefon görüşmesi ve kısa mesaj zorbalığı en yaygın şekil olarak görülmektedir (Smith, ve diğerleri, 2008). Slonje ve Smith'in araştırmalarında resim/video klip zorbalığının yüksek etki faktörüne sahip olduğu görülmektedir. Öğrencilerin cevaplarından en önemli nedenler; izleyici kitlesinin geniş olması ve resim/videonun gerçekten görülmesi yani somutluk etkisi olarak aktarılmaktadır. Diğer yüksek etki telefon görüşmesi olarak

görülmede mağdurun telefon numarasının zorba tarafından biliniyor olması daha kişisel olarak algılanmaktadır. E-mail geleneksel zorbalığa oranla daha az zararlı olarak değerlendirilmekte, bunun nedenleri olarak; e-postanın sadece kendileri için değil herkes için gönderildiğinin düşünülmesi ve ergen grupların e-maili daha az kullanıyor olmaları görülmektedir (Slonje ve Smith, 2008). Diden ve arkadaşlarının Hollanda'da IQ'su en az 50 olan ,anketteki bilgileri okuyabilen, ebeveyn izimli zihinsel engelli/gelişim bozuklukları olan 114 öğrenci ile yaptıkları araştırmalarında en sık görülen zorbalık telefon çağrılarında kasıtlı olarak görmezden gelmek iken onu sık telefonla arama ve isimsiz kısa mesaj gönderme izlemektedir (Didden vd., 2009). Siber zorbalık yöntemleri arasında kişinin başka birinin kimliğini üstlenerek , kendini başka biri olarak tanıtmak görülmektedir. Yakın arkadaşlarının kimliğine bürünen kişiler için bu durum yakınlığa dayalı , arkadaşlar arası şifre paylaşılmasında kaynaklanabilmektedir. Arkadaşının profiline erişmek için elindeki şifreyi kullanan kişi onun gibi davranarak başkalarına zorbalık yapabilmektedir (Mishna vd., 2009).

Siber zorbalığın geleneksel zorbalıktan ayırt edici özelliklerinden biri günün herhangi bir saatinde olabileceğinden mağdurların bundan kaçamamasıdır. Bu durum, mağdurun eylemler üzerinde bir kontrol sağlayamaması ve zorbalığa uğrayan kişinin güçsüzlük duygusu yaşamasını da beraberinden getirmektedir (Dooley vd., 2009, s. 184). Siber zorbalığın kurbanlara kendi evlerinde ulaşma gibi ek bir etkisi bulunmaktadır. Bilgisayarlardan önce çocuklar genellikle kendi yatak odalarında diğer zorbalara karşı kendilerini güvende hissederlerken artık bir siber zorba bu sığınağa girebilmektedir (Anderson ve Sturm, 2007, s. 26).

Zorbalık kriterlerinden tekrar ve güç dengesizliğini siber zorbalığa uygulamak zorluk taşımaktadır. Fail tarafından tek bir eylem olarak başlatılan bir siber zorbalık eylemi, başkaları tarafından defalarca tekrarlanabilip mağdur da defalarca deneyimleyebilmektedir. İkinci tanımsal konu ise güç dengesizliğidir. Siber zorbalık bağlamında güç dengesizliği biçimleri çok açık değildir. Siber zorbalığın gerçekleştirilmesi için fiziksel güç gerekli olmadığı gibi sayıların gücü de gerekli değildir. Ancak siber zorbalıkta güç dengesizliğinin diğer iki olasılığı, Bilgi ve iletişim teknolojileri ilgili teknik yetenek ve anonimliklerdir. (Slonje vd., 2013). İnternetin ve cep telefonlarının anonimliği ve bilgi iletişim teknolojilerine yönelik bilgi, gerçek hayatta zorba olma ihtimali düşük olanları hatta geleneksel zorbalık kurbanı olanları da güçlendiriyor görünmektedir (Vandebosch ve Van Cleemput, 2008, s. 502). Siber zorbalıkta ör; kişiye kötü niyetli mesaj göndermek, kişinin ister başkası görmesi adına ister arkadaşlar arasında paylaşmak için başka birinin fotoğrafını çekmek, bunu istismar amacıyla kullanmak uzmanlık gerektirmese de web sitesi üzerinden başka birinin kimliğine bürünmek daha teknolojik uzmanlık gerektirmektedir (Slonje vd., 2013, s. 27).

Dehue ve arkadaşlarının araştırmasında anonimliğin etkiyi daha kötü bir hale getirebildiğini, çoğu kişiye göre bunun etkisinin geleneksel zorbalığa benzer

olduğunu düşündüklerini göstermiştir. Az bir kesimin etkinin geleneksel zorbalıktan daha düşük olduğunu ifade ettiklerinin görüldüğü araştırmada bunu düşündüren nedenin, fiziksel olarak incinmiyor olmak ve mesajlar söz konusu olduğunda harekete geçmekten kaçınabilmek olduğu görülmüştür (Dehue vd., 2008). Li'nin Kanada'da okuyan 177 öğrenci ile gerçekleştirdiği araştırma bulgularına göre, siber mağdurların en yüksek yüzdesinin bunu kimin yaptığına dair hiçbir fikri olmayanlar oluşturmaktadır. Li'ye göre bu sonuç, siber zorbalığın benzersiz özelliği olan anonimliği ortaya koymaktadır. Elektronik iletişim araçlarıyla ilişkilendirilen anonimlik, siber zorbalığın gerçekleşmesini kolaylaştırmakta ve önlenmesini zorlaştırmaktadır (Li, 2007, s. 1786)

Diğer taraftan siber zorbalığa uğrayanlar, olayın gerçek ortamda olmaması, fiziksel zorbalığın gerçekleşmemesi nedeniyle bu durumdan rahatsız olmayabilmektedir (Slonje vd., 2013). Ortega ve arkadaşlarının araştırmasına göre, doğrudan zorbalıkta anonimlik algısı mağdurları bu rahatsız edici sosyal duygudan koruyan bir unsur olarak yorumlanabilmektedir. Birçok siber zorbalık saldırısı başkaları tarafından açıkça görülmemekte ve saldırgan ile mağdur arasında özel kalmaktadır (Ortega vd., 2009). Huang ve Chou'nun 545 Tayvan'lı ortaokul öğrencileri ile yaptıkları araştırmanın bulguları, katılımcıların çoğunun söz konusu zorbanın kimliğini bildiğini ve siber uzaydaki zorbalığın interneti bir araç olarak kullanarak kendilerini gizlemeye çalışmadıklarını göstermektedir (Huang ve Chou, 2010, s. 1587). Mishna ve arkadaşlarının araştırmasında katılımcıların bir kısmı siber zorbalığın gücünün ve etkisinin anonimliğine dayalı olduğunu söylerken bazı katılımcılar bu anonimlik gücünün kişinin üzerinde herhangi bir tepki ya da takibe nazaran daha az korku yarattığını, evlerinde kendilerini rahat hissetmelerini sağladığını söylemişlerdir (Mishna vd., 2009)

Çevrim içi ortamların göreceli anonimliği bireyin kişisel bilgilerini bu ortamlarda paylaşma olasılığını yükseltmektedir. Anonimlik, kişinin onaylanmama ya da yaptırım korkusu olmadan kendi duygularını, özelini paylaşabilmesini sağlamakta, kişi bunu yeni ilişkiler kurmak için kullanmaktadır. Sosyal kaygı ve sosyal beceri eksikliği yüzünden yüz yüze ilişkilerde zorluk çeken kişiler için bu ortamlar daha çok tercih edilmektedir (McKenna vd., 2002)

Siber zorbalıkla ilgili bir diğer önemli unsur, siber uzayda denetim eksikliğinin bulunmasıdır. Sohbet odaları gibi ortamlarda kullanıcıları denetlemek mümkün olabilse de sadece gönderen ve alıcı arasında görüntülenebilen mesajlar üzerinde düzenleme mümkün olmamaktadır. Bilgisayar veya cep telefonu aracılığı ile gönderilen e-mail ya da kısa mesajlardaki saldırgan içerikleri denetleyecek kişiler bulunmamaktadır (Patchin ve Hinduja, 2006, s. 154).

Hinduja ve Patchin'in 1378 ergen ile yaptıkları araştırmalarında; Okulda zorbalığa maruz kalan gençlerin siber zorbalığın kurbanı olma olasılıkları daha yüksek olduğu, çevrim dışı zorbalık yapanların çevrim içi zorbalıkta yaptıkları görünmektedir (Hinduja ve Patchin, 2008). Wachs, ve Wolf'un 11-17 yaş grubu

833 öğrenci ile yaptıkları araştırmalarında siber zorbalığın çoğunluğunun gerçek hayatta da zorba olduğu aktarılmaktadır (Wachs ve Wolf, 2011). Geleneksel zorbalık mağdurları kendilerini taciz eden saldırganlarla teknolojik araçlar üzerinden iletişime geçerek intikam arayabilmekte, siber zorbalık nefretin dışı dönük ifadesi olarak kendini gösterebilmektedir. Geniş bir potansiyel katılımcı ağı ile suçlu ve mağdur sayısı katlanarak artmakta, bunu takip eden olumsuz sonuçlar yaşanmaktadır (Hinduja ve Patchin, 2008, s. 148).

Siber Zorbalığın Yarattığı Duygu Durumları

Siber zorbalık mağdurlarının çaresizlik, öfke, üzüntü, endişe, yalnızlık, hayal kırıklığı gibi duyguları ortaya çıkabilmektedir. Aynı zamanda konsantre olma ve akademik olarak başarılı olma yeteneklerini zayıflattığı görülmektedir (Beran ve Li, 2005). Ybarra ve Mitchell'in araştırmasında internet tacizinin özelliklerini değerlendirmek için karşılaştırılan genç gruplarından, Genç saldırgan/hedeflerin, depresif semptomatoloji, sorunlu davranışlar ve geleneksel zorbalığı hedefleme dâhil olmak üzere önemli psikososyal sorunlar yaşadıkları görülmektedir (Ybarra ve Mitchell, 2004).

Yüz yüze gerçekleşen zorbalığa benzer şekilde siber zorbalığın bazı gençler için eş zamanlı psikososyal sorunlarla ilişkili olduğuna dair kanıtlar ortaya çıkmaktadır. İnternet tacizinin kurbanı olduklarını bildiren gençlerin eş zamanlı olarak depresif semptomlar, yaşam zorlukları, kişiler arası mağduriyet (örn. bir şeyin çalınması), sosyal becerilerde eksiklikler ve çevrimiçi olarak başkalarını rahatsız etme gibi durumları bildirme olasılıkları önemli ölçüde daha yüksek olduğu görülmektedir. Tacize uğrayan beş gençten neredeyse ikisi (%39) bu deneyimin sonucunda duygusal sıkıntı yaşadıklarını bildirmektedir (Ybarra vd., 2007). Hay ve arkadaşlarının 400 ergen ile yaptıkları araştırma bulgularına göre zorbalığın hem geleneksel hem de siber şekilde gerçekleşiyor oluşu, suç işleme üzerinde etkili olduğu gibi aynı zamanda da kasıtlı olarak kendi kendine zarar verme ya da intihar gibi düşüncelerin içselleştirilmesini de etkilemektedir. Hatta bu etki zorbalık-suç arasındaki ilişkiden daha yüksek olmaktadır (Hay vd., 2010).

Yaşları 10-17 arası değişen 1.501 genç İnternet kullanıcısı ile yapılan araştırmada, %57'si bir tür çevrimdışı kişilerarası mağduriyet (ör. zorbalık, cinsel istismar) ve %23'ü çevrimiçi kişilerarası mağduriyet (ör. cinsel teşvik ve taciz) bildirmişlerdir. Çevrimiçi mağduriyet bildiren gençlerin neredeyse dörtte üçü (%73) aynı zamanda çevrimdışı mağduriyet de bildirmiş, çevrimiçi cinsel tacizde bulunan gençlerin depresif semptomatoloji ve yüksek madde kullanımı bildirme olasılığı neredeyse 2 kat daha fazla olduğu görülmüştür (Mitchell vd., 2007).

Siber Zorbalığa Karşı Verilen Tepkiler

Okulun aksine siber uzay, siber zorbalığın (potansiyel) mağdurlarına daha fazla olayı önlemek için bir dizi araç sağlamaktadır. Gençler, ekran adlarını engelleyerek veya arkadaş listelerini en yakın arkadaşlarıyla sınırlandırarak, zorba olduğu iddia

edilen kişilerden mesaj almaktan kaçınabilmekte (Juvonen ve Gross, 2008, s. 497), numara değiştirme, numara vermeme, IP adresi takip etme, istismarcıyı kalıcı engelleme gibi önleyici yaklaşımlar gerçekleştirmektedirler (Slonje vd., 2013).

Varjas ve arkadaşlarının 20 lise öğrencisi ile yarı yapılandırılmış görüşmeye dayalı çalışmalarında siber zorbalığın olumsuz etkilerini önleyici müdahalelerde kullanılabilecek motivasyonları; iç ve dış motivasyonlar şeklinde kodlamışlar, bulgular, lise öğrencilerinin siber zorbalığa yönelik içsel motivasyonlu nedenleri (ör, duyguları yeniden yönlendirmek) dışsal motivasyonlu (sonuçsuz, çatışmasız, hedef farklı) nedenlerden daha sık belirlediklerini ortaya çıkarmıştır (Varjas vd., 2010).

Smith ve arkadaşlarının çalışmasında öğrenciler mesajları engellemeyi /kaçınmayı ve birine söylemeyi en iyi başa çıkma stratejileri olarak önermişlerse de birçok siber kurbanın bundan kimseye bahsetmediği görülmektedir (Smith vd., 2008) Geleneksel zorbalıkta bu durum yetişkinlerle daha fazla paylaşılırken, söyleme isteksizliği siber zorbalıkta daha fazla yaşanmaktadır (Slonje vd., 2013). Arıcak ve arkadaşlarının bulgularına göre siber zorbalığa maruz kalan öğrencilerin çoğu bu durumu arkadaşları ile paylaşmaktadırlar. Öğrenciler ailelerine ve öğretmenlerine bu durumu anlatmakta isteksiz olabilmektedirler. Bunun kaynağını arkadaşlarının teknoloji konusunda daha bilgili ve buna bağlı tavsiye için daha iyi bir kaynak olduğu düşünceleri olarak görülmektedir. Aynı şekilde ergenlik döneminde akranların ailelerden daha önemli görüldüğü ve öğrencilerin arkadaşlarını sırdaş olarak kabul etmeleri düşünülebilmektedir (Arıcak vd., 2008) Huang ve Chou'nun araştırmalarında siber zorbalığa tanık olduklarını bildirenlerin yalnızca %11,2'si ebeveyn ve %3,7'si öğretmene söylediklerini aktarmışlardır. Siber zorbalığın raporlanmamasında başı çeken iki etkenin, başlarını belaya sokmamak ve yetişkinlerden yardım istemenin işe yaramayacağı duygusu yaratması olduğu görülmektedir (Huang ve Chou, 2010).

Siber zorbalığa uğrama sıklığının artmasında ebeveyn denetiminin ve bakıcı-çocuk arasındaki duygusal bağın zayıflamasıyla ilişkili olduğu görülmektedir. Bazı durumlarda gençler yaşadıkları deneyimi ebeveynlerine açıklama konusunda kendilerini rahat hissetmeyebilmektedir. Gençlerle çalışan profesyoneller, bunu destek için bir gereklilik haline getirmek yerine, bu tür çocukları tehidsiz destek için yönlendirebilecekleri yetişkin ağına sahip olmaları gerekmektedir (Ybarra vd., 2007)

YÖNTEM

Konvansiyonel medya tek yönlüydü oysa yeni ve sosyal medya etkileşimlilik, katılımcılık ve paylaşımcılık gibi karakteristik özelliklere sahiptir. Yeni ve sosyal medyanın sahip olduğu karakteristik özellikleri zorbalık ve saldırganlık türlerine siber zorbalık olgusu ve kavramının eklenmesiyle sonuçlanmıştır. Siber zorbalık, yalan söyleme, kendini başkası olarak tanıtmak, kimliğini gizleme, tehdit etme, alay

etme, karalama, hakaret etme, dedikodu yapma, korkutma, başkalarının resimlerini rızası olmadan sanal ortamda sergileme gibi olumsuz davranışlar şeklinde seyretmektedir. Siber zorbalığa maruz kalan bireylerde çaresizlik, öfke, üzüntü, endişe, yalnızlık ve hayal kırıklığı gibi duyguları ortaya çıkabilmektedir. Çalışmada betimsel araştırma ile siber zorbalık kavramı, konusu ve olgusu kavramsal ve kuramsal çerçevede incelenmiş ve araştırmanın yazarları tarafından "**Yeni Medya Siber Zorbalık Ölçeği**" geliştirilmiştir. Ölçek geliştirilme aşamasında örneklemdeki öğrencilerle görüşülerek bir soru havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan soru havuzu daha sonradan hem öğrencilerle tekrardan görüşülmüştür hem de alandaki araştırmalara bakılarak ekleme çıkarma yapılarak ölçek son halini almıştır. Ölçme aracı: A. Kişisel Bilgiler, B. Sosyal Medya Kullanım Bilgileri, C. Siber Zorbalık ile Sosyal Medya İlişkisi, D. Siber Zorbacıyı Tanımlamak ve E. Siber Zorbalığın Maruz Kalma ve F. Baş Etme-Savunma Mekanizmaları başlıklarından oluşmaktadır. Araştırmanın problemi ve sorunlaştırma konusu, "siber zorbalığa maruz kalan ya da tanık olan dijital yerlilerde çeşitli psikolojik ve davranışsal rahatsızlıklar oluşmaktadır" şeklindedir. Çalışmada, yukarıda açıklanan kavramsal ve kuramsal çerçevede aşağıdaki sorulara yanıt aranılmakta ve hipotezler test edilmektedir.

Araştırmanın Soruları:

QR1. Hangi siber zorbalık türleri yeni ve sosyal medyada daha çok görülmektedir?

QR2. Siber zorbacıyı bireyler (dijital yerliler) nasıl tanımlamaktadır?

QR3. Siber zorbalığa maruz kalmak ile sosyal medya kullanımları arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?

QR4. Siber zorbalığa maruz kalan bireylerde hangi psikolojik ve davranışsal rahatsızlıklar ortaya çıkmaktadır?

QR5. Bireyler siber zorbalık olgusu ve siber zorbacılık hakkında bilgi sahibi midir?

QR6. Birey siber zorbalığa maruz kalmamak için çeşitli savunma mekanizmalarına sahip midir?

Araştırmanın Hipotezleri:

H1: Siber zorbacı yeni ve sosyal medyayı kullanarak siber zorbalığa maruz kalan bireylerin duygularını incitmekte ve onları korkutmaktadır.

H2: Yeni ve sosyal medyada siber zorbalığa maruz kalan bireylerde çeşitli psikolojik ve davranışsal rahatsızlıklar oluşmaktadır.

H3: Yeni ve sosyal medyayı kullanan bireyler siber zorbalık olgusuna ve siber zorbalığa karşı çeşitli savunma mekanizmaları geliştirmekte ve kullanmaktadır.

H4: Bireyler siber zorbalığa maruz kalınca, misilleme yapmak için çeşitli siber zorbalık paylaşım ve gönderimlerini (kızdırma, rahatsız etme, iftira, taciz, aldatma) yapmaktadır.

H5: Siber zorbacı teknolojik gücünü ve becerisini sergilemek için çeşitli siber zorbalık bu paylaşım ve gönderimlerini (kızdırma, rahatsız etme, iftira, taciz, aldatma) yapmaktadır.

H6: Siber zorbalığa maruz kalmak ile sosyal medya kullanımları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Çalışma, yeni ve sosyal medyada siber zorbalığa maruz kalan ya da tanık olan bireylerde ortaya çıkabilecek çeşitli psikolojik ve davranışsal etkiler ile siber zorbalığa maruz kalmamak için geliştirilen savunma mekanizmalarını dijital yerlilerde üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada iletişim ve sosyal bilimlerin araştırma, yöntem ve tekniklerinden kantitatif (nicel) araştırma yöntemi olan survey (tarama) kullanılmaktadır. Türkiye yaşayan, sosyal medya ve akıllı mobil telefon kullanan üniversitelerin iletişim ve psikoloji bölümlerinde okuyan öğrenciler çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Örneklem yöntemi olarak çalışmada kolayda örneklemi seçilmiştir. Kolayda örneklem, ana kütle içerisinden seçilecek örnek kesimin araştırmacının yargılarına belirlendiği tesadüfî olmayan örneklem yöntemidir (Haşiloğlu vd., 2015).

Çalışmanın örnekleme İstanbul'da yaşayan, sosyal medyayı ve akıllı mobil telefon kullanan, üniversitede iletişim (Halkla İlişkiler ve Tanıtım, Gazetecilik ve Yeni Medya) ve psikoloji bölümlerinde okuyan öğrencilerdir. Araştırmada, anketinin yapılacağı kurum İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, bölümler ise Halkla İlişkiler ve Tanıtım, Gazetecilik ve Yeni Medya ve İletişim ile Psikoloji olarak belirlenmiştir. Baş'ın da belirttiği gibi hedef kitle büyüklüğü (N) 1 milyon ile 100 milyon olması durumunda \pm %3 örneklem hatası (d) 1066'ı, \pm %5 örneklem hatası (d) ise 384'dür (Baş, 2010: s. 41). Çalışmada örneklem hatası \pm %5'dir. Toplam örneklem katılımcı sayısı 362'dir. Bu çalışma İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Etik Kurulu tarafından 04.01.2024 tarih 2024/01 numaralı etik kurulu çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

ARAŞTIRMA

Bu çalışmada geliştirilen *Siber Zorbacıyı Tanımlamak, Siber Zorbalığın Maruz Kalma ve Baş Etme-Savunma Mekanizmaları* boyutları olması öngörülen 6'lı likert tipinde 23 ifadeden oluşan **Yeni Medya Siber Zorbalık Araştırma Ölçeği**'nin, Geçerlik ve Güvenirlik Testleri ile Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) IBM SPSS Statistics 23 paket programı aracılığıyla, Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile Uyum İyiliği değerlerine IBM SPSS AMOS 24 paket programı aracılığıyla yapılmıştır. Ayrıca 3 ifadeden oluşan *Demografik Bilgiler*, 3 ifadeden oluşan *Sosyal Medya Kullanım Bilgileri* ve 13 ifadeden oluşan *Siber Zorbalık ile Sosyal Medya İlişkisi* verileri de analiz edilmiştir. Analizler kapsamında; ilk olarak eksik ve yanlış veri

olup olmadığı kontrol edilerek tanımlayıcı istatistikler incelenmiş, daha sonra AFA ve DFA süreci tamamlanmıştır. Geliştirilen ölçek son halini aldıktan sonra ise, normallik testleri yapılarak kullanılacak yöntemlerin parametrik veya nonparametrik olması gerektiğine karar verilmiş ve belirlenen hipotezlerin test edilebilmesi için korelasyon analizleri ile fark testleri yapılmıştır. Tüm analizlerde anlamlılık (p) değeri 0,05 olarak kabul edilmiş ve p değerinin 0,05'den küçük olduğu analiz bulgularında istatistiki bir anlamlılık olduğu, aksi durumda istatistiki olarak anlamlılık olmadığı kabul edilmiştir.

Ölçek Geliştirme Süreci: Yeni Medya Siber Zorbalık Araştırma Ölçeğinin geçerliğinin tespit edilebilmesi için örneklemin en az 100 katılımcıdan oluşan kısmının kullanılmasının uygun olacağı değerlendirilmiş (Anderson ve Gerbing, 1984) ve ölçek geliştirme sürecinde örneklemin ilk 100 katılımcısı tarafından verilen cevaplar analiz edilmiştir. Yapılan geçerlik testi bulguları Tablo 1'de olduğu gibidir.

Tablo 1. Geçerlilik Testi Bulguları

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Yeterliliği	0,861
Bartlett Küresellik Testi (p)	0,000

Tablo 1'e göre Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değerinin 1'e yakın (0.861) iyi düzeyde olduğu ve Barlett Küresellik Testi p değerinin (0,000) olduğu görülmüştür. Bu durumda, toplanan verilerin istatistiki olarak anlamlı ($p < 0,05$) olduğu ve örneklemin temsil gücünün yeterli olması sebebiyle bu veri setinin faktör analizine uygun olduğu kabul edilmiştir. (Çokluk vd., 2010).

Güvenirlilik Analizi: Yeni Medya Siber Zorbalık Araştırma Ölçeğinin güvenirlik testi bulguları Tablo 2'de olduğu gibidir.

Tablo 2. Güvenirlik Bulguları

Boyutlar	Cronbach's Alpha (α)	Genel Cronbach's Alpha (α)
E.Siber Zorbalığın Maruz Kalma	0,944	
F.Baş Etme-Savunma Mekanizmaları	0,840	0,915
D.Siber Zorbacıyı Tanımlamak	0,601	

Tablo 2'ye göre güvenirlik düzeyi olan Cronbach's Alpha (α) değerlerine bakıldığında; ölçeğin *Siber Zorbalığın Maruz Kalma* boyutunun güvenirlik değerinin çok iyi düzeyde ($0.9 \leq \alpha$) olduğu, *Baş Etme-Savunma Mekanizmaları* boyutunun güvenirlik değerinin iyi düzeyde ($0.7 \leq \alpha < 0.9$) olduğu, *Siber Zorbacıyı Tanımlamak* boyutunun güvenirlik değerinin kabul edilebilir düzeyde ($0.5 \leq \alpha < 0.7$) olduğu ve

ölçeğin genelinin güvenilirlik değerinin çok iyi düzeyde ($0.9 \leq \alpha$) olduğu görülmüştür. (George ve Mallery, 2001; Tabachnick ve Fidell, 2007).

Yeni Medya Siber Zorbalık Araştırma Ölçeğinin alt boyutlarını test etmek amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizi kapsamında; standardize faktör yükleri ve kovaryans değerleri incelenerek uyum iyiliği değerlerini bozan ifadeler çıkarılmış ve artık değerler arasında kovaryansı yüksek olanlar için yeni kovaryanslar oluşturulmuştur. Bu bağlamda; *Baş Etme-Savunma Mekanizmaları* boyutundan F1, F2 ve F5 ifadeleri, *Siber Zorbacıyı Tanımlamak* boyutundan D1 ve D2 ifadeleri çıkarılmış, *Siber Zorbalığın Maruz Kalma* boyutundan ise herhangi bir ifade çıkarılmamıştır. Yeni Medya Siber Zorbalık Araştırma Ölçeğinin *Siber Zorbacıyı Tanımlamak*, *Siber Zorbalığın Maruz Kalma* ve *Baş Etme-Savunma Mekanizmaları* boyutlarına ait ifadeler ile bunlara ait yüklere ilişkin bulgular Tablo 3'de belirtilmiştir.

Tablo 3. Yeni Medya Siber Zorbalık Araştırma Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait İfadeler ve Faktör Yükleri

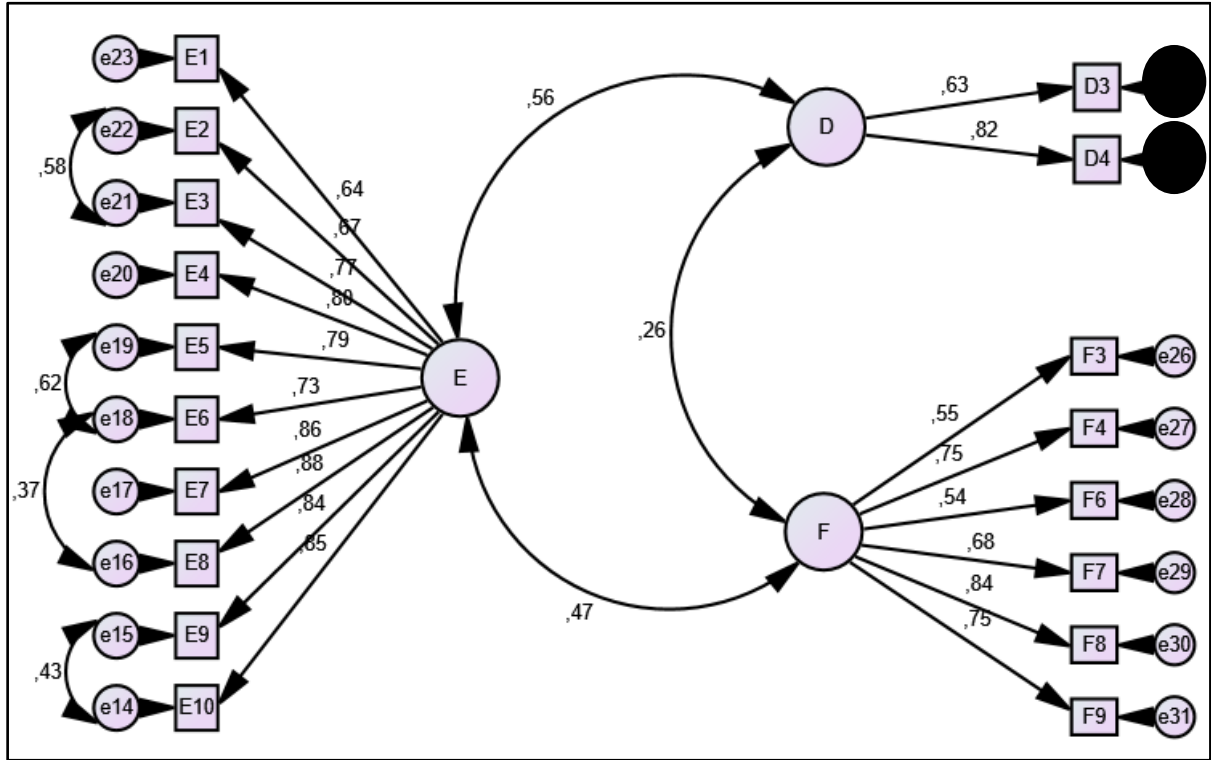
İFADELER	E.Siber Zorbalığın Maruz Kalma	F.Baş Etme-Savunma Mekanizmaları	D.Siber Zorbacıyı Tanımlamak
E5 (Kendim veya çevremdeki bir kişi hakkında) Sosyal medyada, siber zorbalığa maruz kalınca, anksiyete yaşadı.	0,894		
E7 (Kendim veya çevremdeki bir kişi hakkında) Sosyal medyada, siber zorbalığa maruz kalınca, depresyon yaşadı.	0,847		
E10 (Kendim veya çevremdeki bir kişi hakkında) Sosyal medyada, siber zorbalığa maruz kalınca, akademik performansı düştü.	0,840		
E8 (Kendim veya çevremdeki bir kişi hakkında) Sosyal medyada, siber zorbalığa maruz kalınca, sürekli olarak o olayı düşünmeye başladı.	0,831		
E6 (Kendim veya çevremdeki bir kişi hakkında) Sosyal medyada, siber zorbalığa maruz kalınca, çok üzüldü.	0,818		
E3 (Kendim veya çevremdeki bir kişi hakkında) Sosyal medyada, siber zorbalığa maruz kalınca, okuldan uzaklaştı.	0,814		

E9	(Kendim veya çevremdeki bir kişi hakkında) Sosyal medyada, siber zorbalığa maruz kalınca, çevresindeki her şeye olan ilgisini kaybetti.	0,808
E4	(Kendim veya çevremdeki bir kişi hakkında) Sosyal medyada, siber zorbalığa maruz kalınca, internetten uzaklaştı.	0,801
E2	(Kendim veya çevremdeki bir kişi hakkında) Sosyal medyada, siber zorbalığa maruz kalınca, okuldan kaçarak, devamsızlık yaptı.	0,736
E1	(Kendim veya çevremdeki bir kişi hakkında) Sosyal medyada, siber zorbalığa maruz kalınca, konsantrasyon bozukluğu yaşadı.	0,652
F4	Sosyal medyada, siber zorbalığa maruz kalırsam ve/veya kaldığımda polise ve diğer otoritelere haber veririm.	0,822
F9	Sosyal medyada, siber zorbalığa maruz kalırsam ve/veya kaldığımda baş etmek için siber zorbacıdan gelen mesajları durdurmak için devletin sağladığı internet adreslerinden ve kurumlarından yardım alırım.	0,780
F8	Sosyal medyada, siber zorbalığa maruz kalırsam ve/veya kaldığımda baş etmek için siber zorbacıdan gelen mesajları durdurmak için teknik ve psikolojik uzmanlardan yardım alırım.	0,772
F7	Sosyal medyada, siber zorbalığa maruz kalırsam ve/veya kaldığımda baş etmek için siber zorbacıdan gelen mesajları durdurmak için teknolojik yazılım ve donanımları kullanırım.	0,704
F3	Sosyal medyada, siber zorbalığa maruz kalmamak ve/veya kaldığımda baş etmek için özel ekran şifresini sık sık değiştiririm.	0,648
F6	Sosyal medyada, siber zorbalığa maruz kalırsam ve/veya kaldığımda baş etmek için şifrelerimi, ismimi ve e-posta hesaplarımı değiştiririm.	0,618

D4	Siber zorbacı teknolojik gücünü ve becerisini sergilemek için bu paylaşım ve gönderimleri yapmaktadır.	0,643
D3	Siber zorbacı, çevrimiçi ortamda ve/veya gerçek hayatta şiddet görmüş olduğundan intikamını almak için bu paylaşım ve gönderimleri yapmaktadır.	0,570

Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda elde edilen model Şekil 1'de olduğu gibi oluşmuştur. DFA analizi bulgularına göre elde edilen uyum iyiliği bulguları Tablo 4'de belirtilmiştir.

Şekil 1. DFA Modeli

Tablo 4. Uyum İyiliği Bulguları

Uyum Ölçütleri	Kriterler	Değerler	Sonuç
Anlamlılık Değeri (p)	<0,05	0,008	Anlamlı
Ki-Kare Serbestlik Derecesi Oranı (CMIN/DF, χ^2/df)	$\leq 3,000$	1,324	İyi

İyilik Uyum İndeksi (Goodness of Fit Index-GFI)	≥0,850	0,851	Kabul edilebilir
Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index-CFI)	≥0,900	0,965	İyi
Artan Uyum İndeksi (Increasing Fit Index-IFI)	≥0,900	0,965	İyi
Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation-RMSEA)	≤0,060	0,057	İyi

Tablo 4'e göre doğrulayıcı faktör analizinin istatistiki olarak anlamlı ($p=0,008$) olduğu ($p<0,05$), Ki-Kare Serbestlik Derecesi Oranı ($\chi^2/df=1,324$) değerinin 3'ün altında olduğu için iyi düzeyde olduğu (Hooper, Coughlan & Mullen, 2008), İyilik Uyum İndeksi (GFI=0,851) değerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu (Bentler & Bonett, 1980), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI=0,965) değerinin iyi düzeyde olduğu (Şimşek, 2007), Artan Uyum İndeksi (IFI=0,965) değerinin iyi düzeyde olduğu (Bentler ve Bonett, 1980) ve Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA=0,057) değerinin de iyi düzeyde olduğu (Hoe, 2008), görülmüş ve sonuç olarak modelin yeterli temsiliyeti sağladığı değerlendirilmiştir.

Yeni Medya Siber Zorbalık Araştırma Ölçeğinin, Geçerlilik Testi Bulguları, Güvenirlik Bulguları, Doğrulayıcı Faktör Analizi, DFA Modeli ve Uyum İyiliği Bulguları analizlerinin yapılmasından sonra 362 katılımcıdan oluşan örneklemin tamamının verdiği cevaplar istatistiki analizler için kullanılmıştır. Tüm verilerin doğru ve eksiksiz olduğu kontrol edildikten sonra *Demografik Bilgiler*, *Sosyal Medya Kullanım Bilgileri*, *Siber Zorbalık ile Sosyal Medya İlişkisi Bilgileri* ve *Yeni Medya Siber Zorbalık Araştırma Ölçeğine* verilen cevapların tanımlayıcı istatistiklerine bakılmıştır. Bu bağlamda katılımcıların demografik bilgilerine ilişkin tanımlayıcı bulgular Tablo 5'de olduğu gibidir.

Tablo 5. Demografik Bilgilere İlişkin Tanımlayıcı Bulgular

Demografik Bilgiler	Kategoriler	Sayı (n)	Oran (%)
1.Yaş	18-20	157	43,4
	21-25	182	50,3
	26-35	13	3,6
	36-50	7	1,9
	51-60	0	0,0
	61 ve üstü	3	0,8
2.Cinsiyet	Kadın	248	68,5
	Erkek	114	31,5

	Lisans Öğrenci	349	96,4
3.Eğitim Durumu	Yüksek Lisans Öğrenci	11	3,0
	Doktora Öğrenci	2	0,6

Tablo 5'e göre katılımcıların 157'si (%43,4) 18-20 yaş arasında, 182'si (%50,3) 21-25 yaş arasında, 13'ü (%3,6) 26-25 yaş arasında, 7'si (%1,9) 36-50 yaş arasında, 3'ü (%0,8) 61 yaş ve üstü olduğu ve 51-56 yaş arasında katılımcı olmadığı görülmüştür. 228'i (%68,5) kadın, 114'ü (%31,5) erkek olan katılımcıların 349'u (%96,4) lisans, 11'i (%3,0) yüksek lisans ve 2'si ise (%0,6) doktora öğrencisi olduğunu beyan etmiştir. Katılımcıların sosyal medya kullanım bilgilerine ilişkin tanımlayıcı bulgular Tablo 6'da olduğu gibidir.

Tablo 6. Sosyal Medya Kullanım Bilgilerinin Tanımlayıcı Bulgular

Sosyal Medya Kullanım Bilgileri	Kategoriler	Sayı (n)	Oran (%)
4.Akıllı Mobil Telefon ile günde ortalama kaç saat geçirirsiniz?	Hiç	1	0,3
	0-2	12	3,3
	2-4	69	19,1
	4-6	152	42,0
	6-8	87	24,0
	8-10	36	9,9
	10 ve üstü	5	1,4
5.Akıllı Mobil Telefon ile sosyal medya hesaplarımı her gün kullanırım.	Çok yoğun	83	22,9
	Sık sık	224	61,9
	Bazen	42	11,6
	Nadiren	8	2,2
	Her gün kullanmam	5	1,4
6.Akıllı Mobil Telefon ile sosyal medya hesaplarımdan paylaşım (hikaye, video, gönderi vb.) yaparım.	Her gün 5	6	1,7
	Her gün 3	14	3,9
	Her gün 1	33	9,1
	Haftada 3	64	17,7
	Haftada 1	78	21,5
	Ayda 1	119	32,9
Yapmam	48	13,3	

Tablo 6'ya göre katılımcıların akıllı telefonla günde kaç saat geçirdiğine bakıldığında, en çok (152, %42 oranında) günde 4-6 saat kullanan katılımcı olmasına karşın en az (*, %0,3) hiç kullanmayan katılımcı olduğu, günlük sosyal medya kullanımında ise en çok (224, %61,9) sık sık kullanan katılımcı olduğu, en az (5, %1,4) ise her gün kullanmayan katılımcılar olduğu görülmüştür. Sosyal

medyada paylaşım yapma sayılarında ise, en çok (11, %32,9) ayda bir tane paylaşım yapanlar olduğu, en az (6, %1,7) günde 5 paylaşım yapan katılımcılar olduğu görülmüştür. Katılımcıların siber zorbalık ile sosyal medya ilişkisi bilgilerine ilişkin tanımlayıcı bulgular Tablo 7'de olduğu gibidir.

Tablo 7. Siber Zorbalık ile Sosyal Medya İlişkisi Bilgilerinin Tanımlayıcı Bulgular

Sosyal Medya Kullanım Bilgileri	Kategoriler	Sayı (n)	Oran (%)
7.Siber zorbalık sosyal medyada gerçekleşmesi nedeniyle, daha yaygın etkiye sahiptir.	Hayır	22	6,1
	Evet	340	93,9
8.Siber zorbalığı yapan bilinmediği için kişi için daha korkutucudur.	Hayır	40	11,0
	Evet	322	89,0
9.Sosyal medyada şifrelerim kırıldı.	Hayır	260	71,8
	Evet	102	28,2
10.Sosyal medyada şifrelerim kırıldığı için şifrelerimi değiştirmek zorunda kaldım.	Hayır	257	71,0
	Evet	105	29,0
11.Sosyal medyada bir siber zorbalık türü ile direk olarak karşı karşıya kaldım.	Hayır	243	67,1
	Evet	119	32,9
12.Sosyal medyada bir siber zorbalık türü ile karşı karşıya kalan çevremdeki bir kişinin durumuna şahitlik ettim.	Hayır	120	33,1
	Evet	242	66,9
13.Sosyal medyada, (kendim veya çevremdeki bir kişi hakkında) aşağılayıcı, küfür, tehdit ve şiddet içeren mesajlar paylaşıldı. (Kızdırma-Flaming)	Hayır	170	47,0
	Evet	192	53,0
14.Sosyal medyada, (kendim veya çevremdeki bir kişi hakkında) takıntılı, sık sık ve saldırganca mesajlar gönderildi. (Rahatsız Etme-Harassment)	Hayır	190	52,5
	Evet	172	47,5
15.Sosyal medyada, (kendim veya çevremdeki bir kişi hakkında) doğru olmayan, imaj, prestij ve itibara zarar veren mesajlar paylaşıldı. (İftira-Denigration)	Hayır	192	53,0
	Evet	170	47,0
16.Sosyal medyada, (kendim veya çevremdeki bir kişi hakkında) kişisel ve özel olan bilgi, içerik ve videolar paylaşıldı. (Dağıtma ve Aldatma)	Hayır	247	68,2
	Evet	115	31,8
17.Sosyal medyada, (kendim veya çevremdeki bir kişi hakkında) kişisel ve özel olan cinsel içerikli görüntüler paylaşıldı. (Sexting)	Hayır	279	77,1
	Evet	83	22,9
18.Sosyal medyada, (kendim veya çevremdeki bir kişi hakkında) zarar vermek ya da korkutmak için sürekli rahatsız edici ve tehdit içerikli mesajlar paylaşıldı. (Siber Taciz-Cyber-Stalking)	Hayır	227	62,7
	Evet	135	37,3
	Hayır	236	65,2

19. Sosyal medyada, (kendim veya çevremdeki bir kişi hakkında) güven kazanarak, bu güveni cinsel sömürü için kullanıldığına tanık oldum (Cyber-Grooming)	Evet	126	34,8
--	------	------------	------

Tablo 7'ye göre siber zorbalık sosyal medyada gerçekleşmesi nedeniyle daha yaygın etkiye sahiptir ve korkutucudur. Ankete katılanların %67'si (242 katılımcı) bir siber zorbalık türü ile karşı karşıya kalan çevresindeki bir kişinin durumuna şahitlik etmiştir. Ayrıca sosyal medyada en fazla karşılaşılan zorbalık türünün Kızdırma (Flaming) (13.ifade) olduğu, onu Rahatsız Etme (Harassment), İftira (Denigration), Siber Taciz (Cyber-Stalking), Cinsel Sömürü (Cyber-Grooming), Dağıtma ve Aldatmanın takip ettiği en az karşılaşılan zorbalık türünün ise Cinsellik (Sexting) (17.ifade) olduğu görülmektedir.

Korelasyon Analizleri: Yeni Medya Siber Zorbalık Araştırma Ölçeğinin alt boyutlarına verilen cevaplar normal dağılım gösterdiğinden, ölçeğin 9-12.ifadelerine verilen cevapların ortalamaları ile ölçeğin boyutlarına göre verilen cevapların ortalamaları arasındaki korelasyona parametrik bir yöntem olan Pearson Korelasyon Analizi yöntemi ile bakılmış ve elde edilen bulgular Tablo 8'de belirtilmiştir.

Tablo 8. 9-12.İfadeler ile Boyutlar Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

9-12.İfadelere Verilen Cevapların Ortalaması		
E.Siber Zorbalığın Maruz Kalma	Korelasyon	0,261
	P	0,000
F.Baş Etme-Savunma Mekanizmaları	Korelasyon	0,073
	P	0,163
D.Siber Zorbacıyı Tanımlamak	Korelasyon	0,078
	P	0,137

Tablo 8'e göre; siber zorbalığa maruz kalma bilgilerini içeren 9-12.ifadelere verilen cevapların ortalamaları ile ölçeğin sadece *Siber Zorbalığın Maruz Kalma* boyutu arasında anlamlı bir korelasyon olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Bu bağlamda; 9-12.ifadelere verilen cevapların ortalamalarının 1 birim artması halinde ölçeğin *Siber Zorbalığın Maruz Kalma* boyutuna verilen cevapların ortalamasında %26,1 oranında artış olacağı görülmüştür. Bu durum aynı değişkenler için tam tersi durumda da aynı oranda geçerlidir

Yeni Medya Siber Zorbalık Araştırma Ölçeğinin alt boyutlarına verilen cevapların ortalamaları ile 13-19.ifadelerine verilen cevapların ortalamaları arasındaki korelasyon bulguları Tablo 9'da belirtilmiştir.

Tablo 9. 13-19.İfadeler ile Boyutlar Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

13-19.İfadelere Verilen Cevapların Ortalaması		
E.Siber Zorbalığın Maruz Kalma	Korelasyon	0,357
	p	0,000
F.Baş Etme-Savunma Mekanizmaları	Korelasyon	0,026
	p	0,617
D.Siber Zorbacıyı Tanımlamak	Korelasyon	0,084
	p	0,110

Tablo 9'a göre maruz kalınan siber zorbalık türlerinin cevaplandığı 13-19.ifadelere verilen cevapların ortalamaları ile ölçeğin sadece *Siber Zorbalığın Maruz Kalma boyutu* arasında anlamlı bir korelasyon olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Bu bağlamda; 13-19.ifadelere verilen cevapların ortalamalarının 1 birim artması halinde ölçeğin *Siber Zorbalığın Maruz Kalma* boyutuna verilen cevapların ortalamasında %35,7 oranında artış olacağı görülmüştür. Bu durum aynı değişkenler için tam tersi durumda da aynı oranda geçerlidir. **Sonuç olarak H1 hipotezi (H1: Siber zorbacı yeni ve sosyal medyayı kullanarak siber zorbalığa maruz kalan bireylerin duygularını incitmekte ve onları korkutmaktır) ve H2 (H2: Yeni ve sosyal medyada siber zorbalığa maruz kalan bireylerde çeşitli psikolojik ve davranışsal rahatsızlıklar oluşmaktadır) hipotezleri kabul edilmiş, H3 hipotezi ise reddedilmiştir.**

Yeni Medya Siber Zorbalık Araştırma Ölçeğinin 9-12.ifadelerine verilen cevapların ortalamaları ile 13-19.ifadelerine verilen cevapların ortalamaları arasındaki korelasyon bulguları Tablo 10'da belirtilmiştir.

Tablo 10. 9-12.İfadeler ile 13-19.İfadeler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

13-19.İfadelere Verilen Cevapların Ortalaması		
9-12.İfadelere Verilen Cevapların Ortalaması	Korelasyon	0,434
	p	0,000

Tablo 10'a göre; siber zorbalığa maruz kalma bilgilerini içeren 9-12.ifadelere verilen cevapların ortalamaları ile maruz kalınan siber zorbalık türlerinin cevaplandığı 13-19.ifadelere verilen cevapların ortalamaları arasında anlamlı bir korelasyon olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Bu bağlamda; 9-12.ifadelere verilen cevapların ortalamalarının 1 birim artması halinde 13-19.ifadelere verilen cevapların ortalamalarında %43,4 oranında artış olacağı görülmüştür. Bu durum aynı değişkenler için tam tersi durumda da aynı oranda geçerlidir. **Sonuç olarak H5 hipotezi (H5: Siber zorbacı teknolojik gücünü ve becerisini sergilemek için çeşitli siber zorbalık bu paylaşım ve gönderimlerini (kızdırma, rahatsız etme, iftira, taciz, aldatma) yapmaktadır) kabul edilmiştir.**

Fark Testleri: Ölçeklere verilen cevapların normal dağıldığının görülmesi sebebiyle tüm fark testlerinde parametrik yöntemler kullanılmıştır. Bu kapsamda; ölçeklerin boyutları ile ikiden fazla kategoriden oluşan değişkenler arasındaki farkların görülebilmesi için Tek Yönlü Anova yöntemi uygulanmıştır. Ayrıca ikiden fazla kategoriden oluşan değişkenlerle yapılan analizlerden elde edilen bulgularda anlamlı fark bulunması halinde farkın hangi değişkenler arasında olduğunu görebilmek için en uygun Post-Hoc testleri kullanılmıştır. Bu bağlamda katılımcılara yöneltilen 4.ifadeye verilen cevaplar ile 9-12.ifadelere verilen cevapların ortalamaları arasındaki ilişkinin görülebilmesi için parametrik fark testlerinden birisi olan Tek Yönlü Anova Testi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 11’de belirtilmiştir.

Tablo 11. 4. İfade ile 9-12. İfadeler Arasındaki Tek Yönlü Anova Testi Bulguları

Boyutlar	4. Akıllı Mobil Telefon ile günde ortalama kaç saat geçirirsiniz?	n	Ortalama	p	Post Hoc (Tukey)
9-12.İfadelere Verilen Cevapların Ortalaması	0-2	13	1,2885	0,579	-
	2-4	69	1,3768		
	4-6	152	1,3816		
	6-8	87	1,4023		
	8-10	36	1,4653		
	10 ve üstü	5	1,5000		

Tek Yönlü Anova testinin yapılabilmesi için, sadece 1 katılımcı tarafından işaretlenen hiç seçeneği 0-2 seçeneği ile birleştirilmiştir. Tablo 11’e göre, katılımcıların Akıllı Mobil Telefon ile günde ortalama kaç saat geçirirsiniz? sorusuna verdikleri cevaplar ile 9-12.ifadelere verilen cevapların ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığı ($p>0,05$) görülmüştür. Bunun anlamı, katılımcıların siber zorbalığa maruz kalmaları ile sosyal medyada geçirdikleri süre arasında anlamlı bir ilişki olmamasıdır. Katılımcılara yöneltilen 5.ifadeye verilen cevaplar ile 9-12.ifadelere verilen cevapların ortalamaları arasındaki ilişkinin görülebilmesi için yapılan Tek Yönlü Anova Testi bulguları Tablo 12’de olduğu gibidir.

Tablo 12. 5.İfade ile 9-12.İfadeler Arasındaki Tek Yönlü Anova Testi Bulguları

Boyutlar	5.Akıllı Mobil Telefon ile sosyal medya hesaplarımı her gün.....kullanırım.	n	Ortalama	p	Post Hoc (Tukey)
9-12.İfadelere Verilen Cevapların Ortalaması	Çok yoğun	83	1,4880	0,022	Çok yoğun> Sık sık Bazen
	Sık sık	224	1,3728		
	Bazen	42	1,3214		

Nadiren veya her gün kullanmam	13	1,3462
--------------------------------	----	--------

Tek Yönlü Anova testi yapıldıktan sonra yapılan post hoc testi sonucunda farklılaşmanın hangi değişkenlerden kaynaklandığının görülebilmesi için az sayıda işaretlenen nadiren ve her gün kullanmam seçenekleri birleştirilerek nadiren veya her gün kullanmam adı altında bir seçenek oluşturulmuştur. Buna göre, katılımcıların Akıllı Mobil Telefon ile sosyal medya hesaplarını her gün.....kullanırım sorusuna verdikleri cevaplar ile 9-12.ifadelere verilen cevapların ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılaşma olduğu ($p<0,05$) görülmüştür. Bu farklılaşmanın sebebi; sosyal medya hesaplarını çok yoğun kullanıma cevap veren katılımcıların ortalamalarının sık sık ve bazen cevabı verenlerin ortalamalarından yüksek olmasıdır. Yani, sosyal medya hesaplarını çok yoğun kullanan katılımcıların, sık sık veya bazen kullananlara göre daha fazla siber zorbalığa maruz kaldıkları görülmüştür.

Katılımcılara yöneltilen 6. ifadeye verilen cevaplar ile 9-12. ifadelere verilen cevapların ortalamaları arasındaki ilişkinin görülebilmesi için yapılan Tek Yönlü Anova Testi bulguları Tablo 13'de olduğu gibidir.

Tablo 13. 6. İfade ile 9-12. İfadeler Arasındaki Tek Yönlü Anova Testi Bulguları

Boyutlar	6.Akıllı Mobil Telefon ile sosyal medya hesaplarımdan paylaşım (hikaye, video, gönderi vb.) yaparım.	n	Ortalama	p	Post Hoc (Tukey)
9-12. İfadelere Verilen Cevapların Ortalaması	Her gün 5	6	1,4583	0,002	Her gün 3> Her gün 1 Haftada 3 Haftada 1 Ayda 1 Yapmam
	Her gün 3	14	1,7321		
	Her gün 1	33	1,3561		
	Haftada 3	64	1,4063		
	Haftada 1	78	1,4263		
	Ayda 1	119	1,3655		
	Yapmam	48	1,3021		

Tablo 13'e göre, katılımcıların Akıllı Mobil Telefon ile sosyal medya hesaplarımdan paylaşım (hikaye, video, gönderi vb.) yaparım sorusuna verdikleri cevaplar ile 9-12.ifadelere verilen cevapların ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılaşma olduğu ($p<0,05$) görülmüştür. Bu farklılaşmanın sebebi; her gün 3'ten fazla paylaşım yaparım cevabı veren katılımcıların ortalamalarının her gün 1, haftada 3, haftada 1 ve ayda 1 paylaşım yaparım cevabı verenlerin ortalamalarından yüksek olmasıdır. Yani, sosyal medya hesaplarından günde 3'ten fazla paylaşım yapan katılımcıların her gün 1, haftada 3, haftada 1 ve ayda 1 paylaşım yapanlara göre daha fazla siber zorbalığa maruz

kaldıkları görülmüştür. **Sonuç olarak yapılan 3 fark testi bulguları birlikte değerlendirildiğinde, H6 hipotezi (H6: Siber zorbalığa maruz kalmak ile sosyal medya kullanımları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır) kısmen kabul kısmen reddedilmiştir.**

SONUÇ

Araştırmanın bulgularına göre H1, H2, H4, H5 ve H6 hipotezleri kabul edilmiştir. Sosyal medyada sırasıyla en çoktan en aza görülen siber zorbalık türleri; 1. Kızdırma (Flaming), 2. Rahatsız Etme (Harassment), 3. İftira (Denigration), 4. Siber Taciz (Cyber-Stalking), 5. Cinsel Sömürü (Cyber-Grooming), 6. Dağıtma ve Aldatma ve 7. Cinsellik (Sexting)tir. Dijital yerliler, siber zorbayı teknolojik gücünü, becerisini sergileyen ve çevrimiçi ortamda ve/veya gerçek hayatta şiddet görmüş olduğundan dolayı misilleme yapan ve intikam alan bir kişi olarak tanımlamaktadır.

Siber zorbalığı, cep telefonu ve internet zorbalığı olarak iki ana medyaya ayırarak ele alan çalışmalar da bulunmaktadır ancak son yıllardaki teknolojik gelişmelere dayalı olarak akıllı telefonların hayatımıza girmesi, cep telefonu üzerinden internete daha geniş bir erişim sağlanabilmesini, e-mail gönderip alınabilmesi mümkün hale getirmiştir. Bu durum cep telefonu ile internet zorbalığı arasındaki daha önceki ayırımı sorunlu hale getirmektedir (Slonje vd., 2013, s. 27). Cep telefonunun sahibinden ayrılmaz olması kişiyi mağduriyet hedefi haline getirmektedir. Bu durum kötü niyetli kişilere cep telefonunun kısa mesaj özellikleri aracılığı ile tehdit edici ve aşağılayıcı ifadeler gönderme fırsatı sağlamaktadır (Patchin ve Hinduja, 2006, s. 155). Birçok ergen meşru sebeplerle cep telefonunu her zaman yanında taşıdığından ve interneti sık kullandığından fiziksel olarak zorbalardan uzaklaşabildiklerinde bile siber zorbalığa maruz kalabilmektedirler. Siber zorbalığın içeriği web’de yayımlandıktan sonra zorbalık mağdurunun bu bilgiyi gördüğü tüm sitelerden kaldırabilmesi zor olmaktadır (Hay vd., 2010, s. 133). Araştırma sonuçları Slonje, Smith, & Frisén’in çalışmalarını desteklemektedir. Araştırmanın sonuçlarına göre sosyal medyada, dijital yerliler siber zorbalığa maruz kalmamak ve/veya kaldığında baş etmek için “sohbet odalarından ve tanımadığı kişilerden uzak durmamaktadır” (ölçekten çıkarılan 34-35. soru-E2/E2).

Obidi ve Ahaiwe’nin Nijerya’da üniversite öğrencisi 396 katılımcı ile gerçekleştirdikleri, siber zorbalığın farkındalığı ve sosyal medyada gelişim tehdidine yönelik araştırmalarına göre; katılımcıların yüzde 61,5’i en az bir kere siber zorbalığa maruz kalırken yüzde 26,7’si ise sosyal medya sitelerinde zorbalığa uğramadığını bildirmişlerdir. Siber zorbalık sosyal medya platformları ile ölçüldüğünde %41’nin Facebook’ta, %21,8’inin Twitter’da , % 2,6 LinkedIn’da zorbalığa maruz kaldığı görülmüştür. Diğerleri arasında %3,1’i anlık mesajlaşma yoluyla, %4,6’sı kısa mesaj yoluyla, %6,2’si Sohbet odaları aracılığıyla, %9,2’si bloglar aracılığıyla ve %4,4’ü diğer medya siteleri aracılığıyla zorbalığa maruz kaldıklarını bildirmişlerdir (Obidi ve Ahaiwe, 2018). Çalışmada da, “Sosyal

medyada bir siber zorbalık türü ile karşı karşıya kalan çevremdeki bir kişinin durumuna şahitlik ettim" sorusuna gelen Evet yanıt sayısı 242'dir. Katılımcıların yüzde 66,9'dur. "Sosyal medyada bir siber zorbalık türü ile direk olarak karşı karşıya kaldım" sorusuna ise Katılımcıların yüzde 32, 9 (119)'dur. Araştırmanın sonuçları ile Obidi ve Priscilla'nın yapmış olduğu çalışmaların birbirini desteklemektedir.

Siber zorbalık ile yaş, cinsiyet, ırk arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığı da bir çok araştırmada karşımıza çıkan bir sonuç oluşturmaktadır (Wachs ve Wolf, 2011; Beran ve Qing , 2005; Hinduja ve Patchin, 2008; Patchin ve Hinduja, 2006; Ortega vd., 2009; Didden, vd., 2009; Hay vd., 2010). Araştırmanın bulguları yukarıdaki çalışmaları desteklemektedir. Siber zorbalık ile yaş, cinsiyet, ırk arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Araştırmanın sonuçları ile diğer çalışmalar sonuçları arasındaki ilişkiler sonuç kısmında detaylı olarak ele alınmaktadır.

Araştırmanın bulgularına göre siber zorbalığa maruz kalmak ile akıllı mobil kullanımları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Diğer yandan siber zorbalığa maruz kalmak ile sosyal medya hesaplarını çok yoğun kullanan katılımcıların, sık sık veya bazen kullananlara göre daha fazla siber zorbalığa maruz kaldıkları görülmüştür. Ve sosyal medya hesaplarından günde üçten fazla paylaşım yapan katılımcıların daha fazla siber zorbalığa maruz kaldıkları görülmüştür. Dolayısıyla siber zorbalığa maruz kalmak ile sosyal medya hesaplarını çok yoğun kullanmak ve çok fazla paylaşım yapmak arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bireyler, sosyal medyanın kimlik yaratım özelliğine dayalı yeni kimlik inşası kurabilmektedirler. Bununla birlikte kendilerini gerçek kimlikleri ile de göstermekte , kendileri ile ilgili bilgileri gerek hesaplarında gerek paylaşımlarında açık olarak aktarabilmektedirler. Buna bağlı olarak siber zorbalık için bir çok veri edinimi mümkün olmaktadır. Siber zorbalık üzerine yapılan araştırmalardan Mesch'in araştırmasında da bu sonuç görülmekte, sosyal ağ sitelerine katılımın bu ortamlarda profil bilgilerinin kişisel özellikleri, iletişim bilgilerini içermesine dayalı siber zorbalığa uğrama riski yarattığı, bu bilgilerin zorbalık tarafından mağdurla dalga geçmek, tehdit etmek için kullanıldığı aktarılmaktadır (Mesch, 2009).

Siber zorbalığa maruz kalan bireylerde; *anksiyete ve depresyon akademik performansı düşmek ve okuldan kaçarak, devamsızlık yapmak; sürekli olarak o olayı düşünmeye başlamak; çok üzülme; çevresindeki her şeye olan ilgisini kaybetme; internetten uzaklaşma ve konsantrasyon bozukluğu yaşamak* gibi psikolojik ve davranışsal rahatsızlıklar ortaya çıkmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre bireyler siber zorbalık olgusu ve siber zorbalık hakkında ve siber zorbalığa maruz kalmamak için çeşitli savunma mekanizmaları bilgilerine sahiptir.

Dijital yerliler siber zorbalığı korkutucu olarak tanımlamakta ve siber zorbalık türlerinin yarattığı psikolojik ve davranışsal rahatsızlıkların farkındadır. Diğer dijital yerliler siber zorbalıcıyı şaka ve eğlence olsun diye bu paylaşım ve gönderimleri

yapmakta olduğunu düşünmektedir (ölçekten çıkarılan 21. soru-D2). Araştırmalarda benzer sonuç örnekleri karşımıza çıkmaktadır; Smith ve arkadaşlarının araştırmasında odak gruplarda ortaya çıkan bir faktör siber zorbalığın eğlence için katıldıkları inancı olmaktadır. Fail istismar edici eylemlerini paylaşarak, diğer arkadaşlarını eğlendirerek ve geniş bir izleyici kitlesi oluşturarak bazı akran ödülleri alabilmektedir (Smith, ve diğerleri, 2008). Cassidy ve arkadaşlarının 11-15 yaş arası ortaokul öğrencileri ile yaptıkları araştırmalarında, öğrencilerin %9'u arkadaşlarının internette başkalarına zorbalık yapmasını kabul edilebilir davranış olduğunu iddia ederken, %7'si bunu eğlenceli bulduğunu ifade etmişlerdir (Cassidy vd., 2009). Araştırma bulgusunun, zorbalığın doğasında yer alan kişisel tatmin kadar akranları arasında popülerite kazanımına dayalı, yapılan eylemlerin ilgi çekmek, grup içi güç kazanımı gibi unsurlarla bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Yine araştırmanın bulgularında siber zorbalığa uğramanın bir çok psikolojik ve davranışa yansıyan olumsuz yansımaları görünmekte iken şaka ve eğlence unsuru olarak düşünülebilmesinin siber zorbalık ile ilgili farkındalığın daha fazla geliştirilmesi gerektirdiğini, aile-okul-toplum bağlamında daha kapsamlı çalışma ve bilgilendirilmelerin yapılmasının önemini göstermektedir.

Ayrıca, sosyal medyada, dijital yerliler siber zorbalığa maruz kalmamak ve/veya kaldığında baş etmek için *sohbet odalarından ve tanımadığı kişilerden uzak durmamaktadır* (ölçekten çıkarılan 34-35. soru-E2/E2). Dijital yerlilerin, sosyal medya kullanımları ile sosyal medya bağımlılıkları arasındaki anlamlı ilişki bir çok araştırmacı için alan yaratmaktadır. Dijital yerliler ne sosyal medyanın sohbet odalarından ne de sosyal medyada tanımadığı kişilerden uzak durmamaktadırlar. Sosyal medyanın aşırı kullanımı ve yoğun paylaşım siber zorbalık türleri ve siber zorbacı ile karşılaşma olasılığını arttırmaktadır.

Diğer taraftan siber zorbalık ile yapılan araştırmalar içerisinde, sohbet odaları ve anlık mesajlaşmanın yüksek etki yaratan ortamlar arasında geldiği görülmektedir (Hinduja ve Patchin, 2008; Patchin ve Hinduja, 2006; Wachs ve Wolf, 2011). Sosyal medya, sosyalleşme ile bağıntılı bir çok insanla tanışma, konuşma ve paylaşma imkanı sunmaktadır. Gerçek hayatın içindeki zaman-mekan sınırlılığı sosyal medyada kalktığı için bireyler her an yeni insanlarla tanışmakta , yeni deneyimler edinebilmektedirler. Bu, ilgi alanları doğrultusunda ortak noktalar etrafında birleşmek şeklinde gerçekleşebildiği gibi kimi zaman da gerçek hayatta çeşitli nedenlere dayalı sosyalleşemeyen bireylerin bu ortamlara ihtiyaç duyması üzerine gerçekleşmektedir. Literatürde de değinildiği üzere sosyal medyada denetim ve kontrolün sıkı gerçekleştirilememesi , bu ortamlarda bulunan kişilerin bulunma amaçlarını kötü niyetli kullanım yönünde şekillendirmelerine de neden olabilmektedir. Araştırmada elde edilen bulgu , bu ortamlarda karşılabilecek olumsuz durumlar için bilinçlendirmenin önemini ortaya koymaktadır. Çocuk, genç, yetişkin her yaşta bireyin bulunduğu sosyal medya ortamlarının nasıl yapılar oluşturduğu, ortamın neler sunduğu ve sanal dünyada yer alan insanların nasıl kimlik oluşturdukları hem paylaşım (yazma) hem anlamlandırma (okuma)

üzerinden ele alınarak, sosyal medya okuryazarlığının küçük yaşlardan itibaren eğitim sürecinde öğretilmesi ve bunun bir anlayış olarak sürekliliğe dayalı yerleştirilmesi gerekliliğini göstermektedir. Araştırma, kamu tarafından medya üzerinden siber zorbalık hakkında verilen bilgilendirme amaçlı kamu spotlarının dijital yerliler üzerindeki etkisini araştırılmasını önermektedir.

KAYNAKÇA

- Akgül, G. (2020). Siber Zorbalığın Nedenleri Üzerine Kuramsal Açıklamalar. *Gelişim Ve Psikoloji Dergisi*, 1(2), 149-167.
- Aksaray, S. (2011). Siber Zorbalık. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(2), s. 405-432.
- Aktepe, E. (2013). Ergenlerde Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyet. *Yeni Symposium.*, 51(1), 31-36.
- Anderson, T., & Sturm, B. (2007). Cyberbullying: From playground to computer. *Young Adult Library Services*, 5(2), s. 24-27.
- Arıcak, T., Siyahhan, S., Uzunhasanoglu, A., Saribeyoglu, S., Ciplak, S., Yilmaz, N., & Memmedov, C. (2008). Cyberbullying among Turkish adolescents. *Cyberpsychology & behavior*, 11(3), s. 253-261.
- Baş, T. (2010). *Anket*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Beran, T., & Li, Q. (2005). Cyber-harassment: A study of a new method for an old behavior. *Journal of educational computing research*, 32(3), s. 265-277.
- Berson, M. J. (2000). The computer can't see you blush. *Kappa Delta Pi Record*, 36(4), s. 158-162.
- Cassidy, W., Jackson, M., & Brown., K. N. (2009). Sticks and stones can break my bones, but how can pixels hurt me? Students' experiences with cyber-bullying. *School psychology international*, 30(4), s. 383-402.
- Dehue, F., Bolman, C., & Völlink, T. (2008). Cyberbullying: Youngsters' experiences and parental perception. *CyberPsychology & Behavior*, 11(2), s. 217-223.
- Didden, R., Scholte, R. H., Korzilius, H., De Moor, J. M., Vermeulen, A., O'Reilly, M., . . . Lancioni, G. E. (2009). Cyberbullying among students with intellectual and developmental disability in special education settings. *Developmental Neurorehabilitation*, 12(3), s. 146-151.
- Dooley, J. J., Pyżalski, J., & Cross, D. (2009). Cyberbullying versus face-to-face bullying: A theoretical and conceptual review. *Zeitschrift für Psychologie/Journal of Psychology*, 217(4), s. 182-188.
- Erdur-Baker, Ö., & Kavşut, F. (2007). Akran zorbalığının yeni yüzü:Siber zorbalık. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, 27, s. 31-42.
- Haşiloğlu, S. B., Baran, T., & Aydın, O. (2015). Pazarlama Araştırmalarındaki Potansiyel Problemlere Yönelik Bir Araştırma: Kolayda Örneklem ve Sıklık İfadeli Ölçek Maddeleri. *Pamukkale İşletme Ve Bilişim Yönetimi Dergisi(1)*, s. 19-28.
- Hay, C., Meldrum, R., & Mann, K. (2010). Traditional bullying, cyber bullying, and deviance: A general strain theory approach. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 26(2), s. 130-147.
- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2008). Cyberbullying: An exploratory analysis of factors related to offending and victimization. *Deviant behavior*, 29(2), s. 129-156.

- Huang, Y.-Y., & Chou, C. (2010). An analysis of multiple factors of cyberbullying among junior high school students in Taiwan. *Computers in human behavior*, 26(6), s. 1581-1590.
- Juvonen, J., & Gross., E. F. (2008). Extending the school grounds?—Bullying experiences in cyberspace. *Journal of School health*, 78(9), s. 496-505.
- Karaca, M., Mutlu, T., & Gencer, G. (2021). Siber Mağduriyet: Kavramsal Bir Çalışma. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1).
- Li, Q. (2007). New bottle but old wine: A research of cyberbullying in schools. *Computers in human behavior*, 23(4), s. 1777-1791.
- Mason, K. L. (2008). Cyberbullying: A preliminary assessment for school personnel. *Psychology in the Schools*, 45(4), 323-348.
- McKenna, K. Y., Green, A. S., & Gleason, M. E. (2002). Relationship formation on the Internet: What's the big attraction? *Journal of social issues*, 58(1), s. 9-31.
- Mesch, G. S. (2009). Parental mediation, online activities, and cyberbullying. *Cyberpsychology & behavior*, 12(4), s. 387-393.
- Mishna, F., Saini, M., & Solomon, S. (2009). Ongoing and online: Children and youth's perceptions of cyber bullying. *Children and Youth Services Review*, 31(12), s. 1222-1228.
- Mitchell, K. J., Ybarra, M., & Finkelhor, D. (2007). The relative importance of online victimization in understanding depression, delinquency, and substance use. *Child maltreatment*, 12(4), s. 314-324.
- Obidi, E. M., & Ahaiwe., C. P. (2018). Cyber-Bullying: Assessment of its Awareness and Threats to Social Media Development. *MPRA Paper 90581*. <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/id/eprint/90581> adresinden alındı
- Olweus, D., & Limber, S. P. (2018). Some problems with cyberbullying research. *Current opinion in psychology*, 19, s. 139-143.
- Ortega, R., Elipe, P., Mora-Merchán, J. A., Calmaestra, J., & Vega, E. (2009). The emotional impact on victims of traditional bullying and cyberbullying: A study of Spanish adolescents. *Zeitschrift für Psychologie/Journal of Psychology*, 217(4), s. 197-204.
- Patchin, J. W., & Hinduja, S. (2006). Bullies move beyond the schoolyard: A preliminary look at cyberbullying. *Youth violence and juvenile justice*, 4(2), s. 148-169.
- Rivers, I., & Noret, N. (2010). I h8 u': findings from a five-year study of text and email bullying. *British Educational Research Journal*, 36(4), s. 643-671.
- Slonje, R., & Smith, P. K. (2008). Cyberbullying: Another main type of bullying? *Scandinavian Journal of Psychology*, 49, s. 147-154.
- Slonje, R., Smith, P. K., & Frisén, A. (2013). The nature of cyberbullying, and strategies for prevention. *Computers in human behavior*, 29(1), s. 26-32.
- Smith, P. K. (1999). *The nature of school bullying: A cross-national perspective*. (P. K. Smith, Y. Morita, J. Junger-Tas, D. Olweus, R. Catalano, & P. Slee, Dü) Psychology Press.
- Smith, P. K., Mahdavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S., & Tippett, N. (2008). Cyberbullying: Its nature and impact in secondary school pupils. *Journal of child psychology and psychiatry*, 49(4), s. 376-385.
- TÜİK. (2021). *Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2021*. Türkiye İstatistik Kurumu: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2021-41132> adresinden alındı

- Vandebosch, H., & Van Cleemput, K. (2008). Defining cyberbullying: A qualitative research into the perceptions of youngsters. *CyberPsychology & Behavior, 11*(4), s. 499-503.
- Varjas, K., Talley, J., Meyers, J., Parris, L., & Cutts, H. (2010). High school students' perceptions of motivations for cyberbullying: An exploratory study. *Western Journal of Emergency Medicine, 11*(3), s. 269-273.
- Wachs, S., & Wolf, K. D. (2011). Zusammenhänge zwischen cyberbullying und bullying-erste ergebnisse aus einer selbstberichtsstudie.". *Praxis der Kinderpsychologie und Kinderpsychiatrie, 60*(9), s. 735-744.
- Willard, N. E. (2007). *Cyberbullying and cyberthreats: Responding to the challenge of online social aggression, threats, and distress*. Research press.
- Yaman, E., & Peker, A. (2012). Ergenlerin Siber Zorbalık ve Siber mağduriyetine İlişkin algıları. *gaziantep Universty Journal of Social Sciences, 11*(3), 819-833.
- Ybarra, M. L., Diener-West, M., & Leaf, P. J. (2007). Examining the overlap in Internet harassment and school bullying: Implications for school intervention. *Journal of Adolescent health, 41*(6).
- Ybarra, M. L., & Mitchell, K. J. (2004). Online aggressor/targets, aggressors, and targets: a comparison of associated youth characteristics. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 45*(7), s. 1308-1316.
- Ybarra, M., Diener-West, M., & Leaf, P. J. (2007). Examining the overlap in Internet harassment and school bullying: Implications for school intervention. *Journal of Adolescent health, 41*(6), s. 42-50.

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET: Siber zorbalık, yalan söyleme, kendini başkası olarak tanıtmak, kimliğini gizleme, tehdit etme, alay etme, karalama, hakaret etme, dedikodu yapma, korkutma ve başkalarının resimlerini rızası olmadan sanal ortamda sergileme gibi olumsuz davranışlar şeklinde seyretmektedir. Siber zorbalığa maruz kalan bireylerde çaresizlik, öfke, üzüntü, endişe, yalnızlık, hayal kırıklığı gibi duyguları ortaya çıkabilmektedir. Çalışma, yeni ve sosyal medyada siber zorbalığa maruz kalan ya da tanık olan bireylerde ortaya çıkabilecek çeşitli psikolojik ve davranışsal etkiler ile siber zorbalığa maruz kalmamak için geliştirilen savunma mekanizmalarını dijital yerlilerde incelemeyi amaçlamaktadır. Siber Zorbaların Sergilediği Davranışlar Willard'a (2007) göre siber zorbalık türü olarak ele alınabilecek pek çok davranış bulunmaktadır. Siber zorbalık olarak kabul edilen bu davranışlar aşağıdaki gibi sınıflandırılmaktadır: a)Kızdırma (Flaming), b)Rahatsız Etme (Harassment), c)İftira (Denigration d)Farklı Bir Kimliğe Bürünme (Impersonation), e)Dağıtma Ve Aldatma, f)Dışlama (Exclusion), g)Sexting, h)Siber Taciz (Cyber-Stalking), i)Mutlu Tokat (Happy Slapping) ve j)Cyber-Grooming'dir. Günümüzde çok sık yaşanan bir durum olan ve etkisi her geçen gün artan siber zorbalık karşısında bu çalışma ile; sosyal medyada siber zorbalığa maruz kalmış ya da kendisi yaşamasa da bu durumun tanığı olmuş dijital yerlilerin yaşadıkları psikolojik ve davranışsal etkiler ile bunlardan korunmak adına geliştirdikleri savunma mekanizmalarını incelemek amaçlanmıştır. Çalışmaya göre bireyler siber zorbalık olgusu ve siber zorbalık hakkında ve siber zorbalığa maruz kalmamak için çeşitli savunma mekanizmaları bilgilerine sahiptir. Araştırmanın yeni ve sosyal medyada gerçekleşen siber zorbalık türlerini incelemesi ve siber zorbalığın psikolojik ve davranışsal etkileri açıklaması açısından önemli olduğunu düşünülmektedir. Konvansiyonel medya tek yönlüydü oysa yeni ve sosyal medya etkileşimlilik, katılımcılık ve paylaşımcılık gibi karakteristik özelliklere sahiptir. Yeni ve sosyal medyanın sahip olduğu karakteristik özellikleri zorbalık ve saldırganlık türlerine siber zorbalık olgusu ve kavramının eklenmesiyle sonuçlanmıştır. Siber zorbalık, yalan söyleme, kendini başkası olarak tanıtmak, kimliğini gizleme, tehdit etme, alay etme, karalama, hakaret etme, dedikodu yapma, korkutma, başkalarının resimlerini rızası olmadan sanal ortamda sergileme gibi olumsuz davranışlar şeklinde seyretmektedir. Siber zorbalığa

maruz kalan bireylerde çaresizlik, öfke, üzüntü, endişe, yalnızlık ve hayal kırıklığı gibi duyguları ortaya çıkabilmektedir. Çalışmada betimsel araştırma ile siber zorbalık kavramı, konusu ve olgusu kavramsal ve kuramsal çerçevede incelenmiş ve araştırmanın yazarları tarafından "**Yeni Medya Siber Zorbalık Ölçeği**" geliştirilmiştir. Ölçme aracı: A. Kişisel Bilgiler, B. Sosyal Medya Kullanım Bilgileri, C. Siber Zorbalık ile Sosyal Medya İlişkisi, D. Siber Zorbacıyı Tanımlamak ve E. Siber Zorbalığın Maruz Kalma ve F. Baş Etme-Savunma Mekanizmaları başlıklarından oluşmaktadır. Araştırmanın problemi ve sorunlaştırma konusu, "siber zorbalığa maruz kalan ya da tanık olan dijital yerlilerde çeşitli psikolojik ve davranışsal rahatsızlıklar oluşmaktadır" şeklindedir. Çalışmada betimsel araştırma ile siber zorbalık kavramı, konusu ve olgusu kavramsal ve kuramsal çerçevede incelenmiş ve araştırmanın yazarları tarafından "**Yeni Medya Siber Zorbalık Ölçeği**" geliştirilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre H1, H2, H4, H5 ve H6 hipotezleri kabul edilmiştir. Sosyal medyada sırasıyla en çoktan en aza görülen siber zorbalık türleri 1. Kızdırma (Flaming), 2. Rahatsız Etme (Harassment), 3. İftira (Denigration), 4. Siber Taciz (Cyber-Stalking), 5. Cinsel Sömürü (Cyber-Grooming), 6. Dağıtma ve Aldatma ve 7. Cinsellik (Sexting)tir. Dijital yerliler, siber zorbayı teknolojik gücünü, becerisini sergileyen ve çevrimiçi ortamda ve/veya gerçek hayatta şiddet görmüş olduğundan dolayı misilleme yapan ve intikam alan bir kişi olarak tanımlanmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre siber zorbalığa maruz kalmak ile akıllı mobil kullanımları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Diğer yandan siber zorbalığa maruz kalmak ile sosyal medya hesaplarını çok yoğun kullanan katılımcıların, sık sık veya bazen kullananlara göre daha fazla siber zorbalığa maruz kaldıkları görülmüştür. Ve sosyal medya hesaplarından günde 3'ten fazla paylaşım yapan katılımcıların daha fazla siber zorbalığa maruz kaldıkları görülmüştür. Dolayısıyla siber zorbalığa maruz kalmak ile sosyal medya hesaplarını çok yoğun kullanmak ve çok fazla paylaşım yapmak arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Dijital yerlilerin, sosyal medya kullanımları ile sosyal medya bağımlılıkları arasındaki anlamlı ilişki birçok araştırmacı için alan yaratmaktadır. Dijital yerliler ne sosyal medyanın sohbet odalarından ne de sosyal medyada tanımadığı kişilerden uzak durmamaktadır. Sosyal medyanın aşırı kullanımı ve yoğun paylaşım siber zorbalık türleri ve siber zorbacı ile karşılaşma olasılığını arttırmaktadır. Sosyal medya, sosyalleşme ile bağıntılı birçok insanla tanışma, konuşma ve paylaşma imkanı sunmaktadır. Gerçek hayatın içindeki zaman-mekan sınırlılığı sosyal medyada kalktığı için bireyler her an yeni insanlarla tanışmakta, yeni deneyimler edinebilmektedirler. Bu, ilgi alanları doğrultusunda ortak noktalar etrafında birleşmek şeklinde gerçekleşebildiği gibi kimi zaman da gerçek hayatta çeşitli nedenlere dayalı sosyalleşemeyen bireylerin bu ortamlara ihtiyaç duyması üzerine gerçekleşmektedir. Literatürde de değinildiği üzere sosyal medyada denetim ve kontrolün sıkı gerçekleştirilememesi, bu ortamlarda bulunan kişilerin bulunma amaçlarını kötü niyetli kullanım yönünde şekillendirmelerine de neden olabilmektedir. Araştırmada elde edilen bulgu, bu ortamlarda karşılabilecek olumsuz durumlar için bilinçlendirmenin önemini ortaya koymaktadır. Araştırma, kamu tarafından medya üzerinden siber zorbalık hakkında verilen bilgilendirme amaçlı kamu spotlarının dijital yerliler üzerindeki etkisini araştırılmasını önermektedir.

EXTENDED ABSTRACT: Cyber bullying consists of negative behaviors such as lying, presenting oneself as someone else, hiding one's identity, threatening, mocking, slandering, insulting, gossiping, intimidating, and displaying others' pictures in the virtual environment without their consent. Individuals exposed to cyberbullying may experience feelings of helplessness, anger, sadness, anxiety, loneliness and disappointment. The study aims to examine the various psychological and behavioral effects that may occur in individuals who are exposed to or witness cyberbullying on new and social media, and the defense mechanisms developed to avoid being exposed to cyberbullying on digital natives. Behaviors Exhibited by Cyber Bullies According to Willard (2007), there are many behaviors that can be considered as types of cyber bullying. These behaviors, which are considered cyber bullying, are classified as follows: a) Flaming, b) Harassment, c) Denigration, d)

Impersonation, e) Distribution and Deception, f) Exclusion. (Exclusion), g) Sexting, h) Cyber-Stalking, i) Happy Slapping and j) Cyber-Grooming. In the face of cyberbullying, which is a very common situation today and whose impact is increasing day by day, with this study; It is aimed to examine the psychological and behavioral effects experienced by digital natives who have been exposed to cyberbullying on social media or have witnessed this situation even if they have not experienced it themselves, and the defense mechanisms they have developed to protect themselves from these. According to the study, individuals have knowledge about the phenomenon of cyberbullying and various defense mechanisms to avoid being exposed to cyberbullying. It is thought that the research is important in terms of examining the new types of cyberbullying that occur on social media and explaining the psychological and behavioral effects of cyberbullying. While conventional media was one-way, new and social media have characteristic features such as interactivity, participation and sharing. The characteristic features of new and social media have resulted in the addition of the phenomenon and concept of cyber bullying to the types of bullying and aggression. Cyber bullying consists of negative behaviors such as lying, presenting oneself as someone else, hiding one's identity, threatening, mocking, slandering, insulting, gossiping, intimidating, and displaying others' pictures in the virtual environment without their consent. Individuals exposed to cyberbullying may experience feelings of helplessness, anger, sadness, anxiety, loneliness and disappointment. In the study, the concept, subject and phenomenon of cyberbullying were examined within a conceptual and theoretical framework through descriptive research, and the "New Media Cyberbullying Scale" was developed by the authors of the study. The measurement tool consists of the following headings: A. Personal Information, B. Social Media Usage Information, C. Relationship between Cyberbullying and Social Media, D. Defining the Cyberbully, E. Exposure to Cyberbullying and F. Coping-Defense Mechanisms. The problem and problematization of the research is "various psychological and behavioral disorders occur in digital natives who are exposed to or witness cyberbullying." In the study, the concept, subject and phenomenon of cyberbullying were examined within a conceptual and theoretical framework through descriptive research, and the "New Media Cyberbullying Scale" was developed by the authors of the study. According to the findings of the research, hypotheses H1, H2, H4, H5 and H6 were accepted. The types of cyberbullying seen from most to least on social media, respectively, are: 1. Flaming, 2. Harassment, 3. Denigration, 4. Cyber-Stalking, 5. Sexual Exploitation. Grooming), 6. Distribution and Cheating and 7. Sexting. Digital natives define a cyber bully as a person who displays his technological power and skills and who retaliates and takes revenge for being subjected to violence online and/or in real life. According to the findings of the research, there is no significant relationship between exposure to cyberbullying and smart mobile usage. On the other hand, it was observed that the participants who were exposed to cyberbullying and used their social media accounts very intensively were more exposed to cyberbullying than those who used them frequently or sometimes. It has been observed that participants who post more than 3 times a day on their social media accounts are more exposed to cyberbullying. Therefore, there is a significant relationship between being exposed to cyberbullying and using social media accounts too intensively and sharing too much. The significant relationship between digital natives' social media use and social media addiction creates space for many researchers. Digital natives cannot stay away from social media chat rooms or from people they do not know on social media. Excessive use of social media and intense sharing increases the likelihood of encountering types of cyberbullying and a cyberbully.

Social media offers the opportunity to meet, talk and share with many people related to socialization. Since the time-space limitations in real life are eliminated on social media, individuals can meet new people and gain new experiences at any time. This can occur in the form of uniting around common points in line with their interests, or sometimes it can occur when individuals who cannot socialize in real life for various reasons need these environments. As mentioned in the literature, the lack of strict supervision and control on social media may also cause people in these environments to shape their purpose of being in malicious use. The findings obtained in the research reveal the importance of raising awareness about the negative situations that may be encountered in these environments. The research suggests investigating the impact of informative public service announcements about cyber bullying given by the public through the media on digital natives.

Etik Beyan: Yazarlar makalenin etik kurallar çerçevesinde yapıldığını beyan eder. Bu çalışma İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Etik Kurulu tarafından 04.01.2024 tarih 2024/01 numaralı etik kurulu çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.